

การพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร
โดยการฝึกภาคปฏิบัติ

สารนิพนธ์
ของ
นางอรศรี จารุไพบูลย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา
ตุลาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

149.9

09780

83

การพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร
โดยการฝึกภาคปฏิบัติ

บทคัดย่อ

ของ

นางอรศรี จารุไพบูลย์

12 พ.ย. 2545

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา

ตุลาคม 2545

152222

อรศรี จารุโพบูลย์. (2545). การพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต พณิชยการพระนคร โดยการฝึกภาคปฏิบัติ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ.

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร โดยการฝึกภาคปฏิบัติ กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และแบบสังเกตความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้นในทุกสัปดาห์
2. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงขึ้นในทุกสัปดาห์
3. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงขึ้น หลังจากการใช้การฝึกปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE DEVELOPMENT OF THE DIPLOMA IN BUSINESS ADMINISTRATION
STUDENTS' RESPONSIBILITIES OF THE BANGKOK COMMERCIAL CAMPUS,
RAJAMANGALA INSTITUTE OF TECHNOLOGY BY PRACTICAL APPROACH

AN ABSTRACT
BY
MRS. ORASRI JARUPAIBOON

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Business Education
at Srinakharinwirot University

October 2002

Orasri Jarupaiboon. (2002). *The Development of the Diploma in Business Administration Students' Responsibilities by Practical Approach*. Master Project, M.Ed. (Business Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor : Assoc. Prof. Chusri Wongrattana.

The purpose of the research was to study the development of the Diploma in Business Administration Students' responsibilities, using practical and authentic assessment. The subjects were 40 Factual Conditions of High Vocational Certificate Students in Hotel Management Students' of Rajamangala Institute of Technology, Bangkok Commercial Campus in the academic year 2001. The research tools in this research were 2 observations.

The finding were as follows :

1. The students' self responsibility in increase every weeks.
2. The students' duty responsibility in increase every weeks.
3. The students' responsibility and using practical significantly increase at .05 level.

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลิ้มไทย)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลิ้มไทย)

.....กรรมการ
(อาจารย์ณัฐยา ประดิษฐ์สุวรรณ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรกวิน)

วันที่ 4 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2545

สารนิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนจากเงินผลประโยชน์สะสม
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร
ประจำปีการศึกษา 2544

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้อย่างเรียบร้อย ด้วยความเมตตาเป็นอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพีร์ ลืมไทย กรรมการ และอาจารย์ณัฐยา ประดิษฐ์สุวรรณ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งให้คำแนะนำ และข้อชี้แนะทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ เพื่อให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของคณาจารย์ทั้งสามเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ดังคะพิภพ อาจารย์ภูวนาท แก้วมณีรัตน์ และอาจารย์กมล โพธิเย็น ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์เพื่อปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้มีคุณภาพและถูกต้องทางวิชาการ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณไพศาล จารุไพบูลย์ วิศวกรระดับ 11 ฝ่ายพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นคู่ชีวิตของผู้วิจัยที่ได้ช่วยจัดพิมพ์ต้นฉบับ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาเล่าเรียนตลอดมา ตลอดจนลูกสาวและลูกชายสุดที่รักทั้งสามของผู้วิจัยที่เป็นเด็กดีไม่สร้างความกังวลใจ หรือเพิ่มภาระใดๆ ให้แก่ผู้วิจัยในขณะที่ศึกษาเล่าเรียนตลอดมา

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ในแขนงวิชาต่างๆ จนผู้วิจัยเกิดแนวคิดและสามารถองค์ความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดงานสารนิพนธ์อันมีคุณค่าฉบับนี้ขึ้นมาได้ในที่สุด

อรศรี จารุไพบูลย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	3
ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม.....	5
เอกสารที่เกี่ยวกับการต้อนรับและการบริการ.....	12
ความหมายและความสำคัญของการต้อนรับและการบริการ.....	12
ศิลปะการต้อนรับและการบริการ.....	13
การจัดกิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของ สาขาวิชาการโรงแรม.....	14
เอกสารที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ.....	16
ความหมายและลักษณะของความรับผิดชอบ.....	16
ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	21
การพัฒนาความรับผิดชอบ.....	22
การวัดความรับผิดชอบ.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรับผิดชอบ.....	29
งานวิจัยในประเทศ.....	29
งานวิจัยต่างประเทศ.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	33
กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	33
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	33
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	35
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	35
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	48
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	48
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	48
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
อภิปรายผล.....	50
ข้อเสนอแนะ.....	53
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	59
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	80

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อสรุปผลการพัฒนา ความรับผิดชอบของนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรม.....	34
2 คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรมเป็นรายสัปดาห์.....	44
3 การเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ก่อนการพัฒนา ความรับผิดชอบ และหลังการพัฒนาความรับผิดชอบ (ก่อนเริ่มต้น สัปดาห์ที่ 1 และสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 6).....	47

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชา การโรงแรม ชั้นปีที่ 1 เป็นรายบุคคล ในช่วงเวลา 6 สัปดาห์.....	41
2 แสดงความรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ การให้บริการของนักศึกษา ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม ชั้นปีที่ 1 เป็นรายบุคคล ในช่วงเวลา 6 สัปดาห์.....	42
3 แสดงคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม เป็นรายสัปดาห์.....	45
4 แสดงคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม เป็นรายสัปดาห์.....	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การที่สังคมและประเทศชาติจะเกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคนในสังคมนั้นหรือประเทศนั้นก่อน เพราะเมื่อคนได้รับการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรที่สมบูรณ์อย่างเพียงพอแล้วก็จะสามารถผลักดันให้สังคมและประเทศชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าขึ้น ดังนั้นชีวิตคนเราจะดีงามมีความสุข ประเทศชาติจะรุ่งเรืองมั่นคง และสังคมจะร่มเย็นเกษมสันต์ได้ก็ด้วยปัจจัยสำคัญที่สุดนั่นก็คือ การพัฒนาคน ซึ่งจะ使人เป็นคนดีมีความสุข และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาคนก็คือ การศึกษานั้นเอง (พระธรรมปิฎก. 2540: 1) การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมเพื่อให้เกิดการพัฒนาองกงาม ในขณะที่เดียวกันคนในสังคมจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีความสุขสมบูรณ์องกงามได้ก็ต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องกำกับด้วย เพราะหากสังคมใดไม่มีคุณธรรม จริยธรรมแล้ว สังคมนั้นก็จะต้องเกิดความสับสนวุ่นวายไร้ความสงบสุขอย่างแน่นอน

ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2540 มุ่งใช้การศึกษาเป็นการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใฝ่การเรียนรู้ มีระเบียบวินัย มีจริยธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2540 : 7) และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาว่า จะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 5) ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงเป็นแหล่งสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมและปลูกฝังตลอดจนพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนซึ่งจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ายิ่งของสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนสร้างเสริมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อเป็นการปลูกฝังและสร้างเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพสมดังเจตนารมณ์ตามความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาของชาติทุกประการ

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร เป็นสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งผลิตนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญในเทคโนโลยีทางด้านวิชาชีพสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป และคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องเร่งปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาอย่างยิ่งก็คือ ความรับผิดชอบ เพราะถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้า แต่พบว่าในปัจจุบันสังคมไทยยังขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมอยู่เป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นในทุกคน สถาบัน สังคมทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ล้วนแต่อยู่ในฐานะที่ต้องช่วยกันดูแลปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นแก่บรรดาสมาชิกทุกคน เพื่อความสงบสุขและความก้าวหน้าของประเทศชาติ (ชม ภูมิภาค. 2518: 47) แต่ในทางปฏิบัติ วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ได้จัดให้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เข้ารับการอบรมตอนเช้าในการเข้าแถวเคารพธงชาติ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละประมาณ 5-10 นาที และมีชั่วโมง Home room อีกสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นเวลาครึ่งละ 50 นาที และในการประเมินผลรายวิชาต่าง ๆ ก็จะมีการกำหนดคะแนนด้านจิตพิสัยเอาไว้เพียง 10 เปอร์เซ็นต์ของคะแนนเต็มเท่านั้น (วิทยาเขตพณิชยการพระนคร. 2543: 30-38) และในรายวิชาต่าง ๆ ก็ยังมีวิธีการวัดและประเมินผลแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ในการประเมินคะแนนจิตพิสัยของผู้สอนแต่ละคนก็ไม่แน่นอน และไม่ครอบคลุม และการประเมินผลส่วนใหญ่ก็จะเป็นการใช้แบบทดสอบประเภทปรนัย ซึ่งไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน (สมนึก นนธิจันทร์. 2540: 74) นอกจากนี้แบบทดสอบยังไม่สามารถประเมินกระบวนการและผลผลิตที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง (สุวิทย์ มูลคำ. 2541: 18) จึงไม่เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาการด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นอย่างแท้จริง เพราะนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของวิทยาเขตพณิชยการพระนครเป็นนักศึกษาวิชาชีพในสาขาบริหารธุรกิจจะต้องออกไปประกอบวิชาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังและสร้างเสริมคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อเกิดขึ้นในตัวนักศึกษาทุกคน เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างดี อันจะทำให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ด้วยการใช้กิจกรรมภาคปฏิบัติ เพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบต่ออันเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ตัวผู้เรียน และเกิดการพัฒนาก้าวหน้าในระดับชาติอย่างแท้จริงต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม โดยการฝึกภาคปฏิบัติ โดยพิจารณาจากกราฟคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความรับผิดชอบเป็นรายบุคคล คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของความรับผิดชอบเป็นรายสัปดาห์ และเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบก่อนและหลังการพัฒนา (t-test)

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงผลการฝึกภาคปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม ที่มีผลต่อการเสริมสร้างและพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาอย่างแท้จริง และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาในด้านอื่นๆ อีกในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 40 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกภาคปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

2.1.2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 พัฒนาความรับผิดชอบและความต่อเนื่องในความรับผิดชอบของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มความสามารถ จนทำให้ประสบผลสำเร็จทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม โดยมีรายละเอียดพฤติกรรมดังนี้

1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความรับผิดชอบด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่

- 1.1.1 วางแผนก่อนลงมือทำงาน
- 1.1.2 ทำงานให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย
- 1.1.3 มาปฏิบัติงานประจำไม่ขาดงาน
- 1.1.4 มีความอดทน
- 1.1.5 ทำงานด้วยความระมัดระวัง
- 1.1.6 รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- 1.1.7 ทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

1.2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หมายถึง ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ ได้แก่

- 1.2.1 มาปฏิบัติงานตรงเวลา
- 1.2.2 มีท่าทางและพูดจาสุภาพเมื่อปฏิบัติงาน
- 1.2.3 มีความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน
- 1.2.4 มีความกระตือรือร้นและหาความชำนาญเพิ่มขึ้นเสมอ
- 1.2.5 มีความขยันหมั่นเพียร
- 1.2.6 ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่
- 1.2.7 ปรับปรุงงานของตนเองให้ดีขึ้น
- 1.2.8 เก็บอุปกรณ์การทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อยหลังปิดบริการ

2. การพัฒนาความรับผิดชอบ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้นหลังจากที่มีการฝึกปฏิบัติ โดยใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม

3. กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม หมายถึง กิจกรรมที่นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติตามหลักสูตรรายวิชา 05-111-104 ศิลปะการต้อนรับและการบริการ โดยดำเนินกิจการขายอาหารให้กับอาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนบุคคลภายนอกสถานศึกษา เพื่อเพิ่มพูนทักษะความชำนาญในวิชาชีพของตน และเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกต่อจรรยาบรรณ ตลอดจนการพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักศึกษามีความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึก หลังจากการฝึกปฏิบัติโดยใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม
2. เอกสารที่เกี่ยวกับการต้อนรับและการบริการ
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการต้อนรับและการบริการ
 - 2.2 ศิลปะการต้อนรับและการบริการ
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบรายวิชาที่เรียน
4. เอกสารที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ
 - 4.1 ความหมายและลักษณะของความรับผิดชอบ
 - 4.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 4.3 การพัฒนาความรับผิดชอบ
 - 4.4 การวัดความรับผิดชอบ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความรับผิดชอบ
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม

สาขาวิชาการโรงแรม เป็นสาขาวิชาที่จัดตั้งขึ้นและเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนครตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 เพื่อผลิตนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถตลอดจนทักษะในการปฏิบัติหน้าที่บุคลากรด้านการโรงแรม และยังเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดความสำนึกในจรรยาบรรณของวิชาชีพ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม ซึ่งสาระสำคัญของหลักสูตรดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สำนักบริการทางวิชาการ. 2543: 1-9)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
(หลักสูตร 2 ปี)
สาขาวิชาการโรงแรม
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2543)

1. ชื่อหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา การโรงแรม
 Diploma in Hospitality

2. ชื่อประกาศนียบัตร

ปวส. การโรงแรม
 Dip. In Hospitality

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สายวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

4. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ

4.1 ปฏิบัติงานเชิงวิชาการ เกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม ในด้านการบริการส่วนหน้า การบริการอาหารและเครื่องดื่ม งานในฝ่ายแม่บ้านและการประกอบอาหาร

4.2 ปฏิบัติงานในหน้าที่บุคลากรด้านการโรงแรม ได้แก่ พนักงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม พนักงานครัว พนักงานต้อนรับ พนักงานห้องผ้า พนักงานพัสดุ ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกต่างๆ ในโรงแรม เช่น ผู้ช่วยแม่บ้าน ผู้ช่วยหัวหน้าฟลอว์ ประกอบการขนถ่ายย้อม และสามารถปฏิบัติงานด้านสาขางานที่เลือกศึกษา

4.3 ปฏิบัติงานในด้านบริหารธุรกิจ และนำไปใช้ในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีกิจนิสัยในการค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า สามารถแก้ปัญหาด้วยหลักการและเหตุผล อันจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

4.5 ได้รับการปลูกฝังให้มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียรด้วยความสำนึกในจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม

5. กำหนดการเปิดสอน

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 เป็นต้นไป

6. การจัดเอกสารหลักสูตร

หนังสือหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่างๆ ได้จัดเป็น 3 ระดับ ดังนี้

6.1 หนังสือหลักสูตรรวมสาขาวิชา ประกอบด้วย

- 1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อมแนะนำทั่วไป และเกณฑ์การศึกษา
- 2. ความมุ่งหมายของแต่ละสาขาวิชา เกณฑ์หลักสูตรแต่ละสาขาวิชา

6.2 หนังสือหลักสูตรสาขาวิชา ประกอบด้วย

- 1. ความมุ่งหมาย เกณฑ์หลักสูตรและแผนการศึกษาเสนอแนะของเฉพาะสาขาวิชา
- 2. ลักษณะรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสาขาวิชา และการเรียงลักษณะรายวิชา จะจัดเป็นหมวดวิชา เรียงตามรหัสจากน้อยไปหามาก การกำหนดระดับรายวิชาเป็นการระบุภาคการศึกษาที่ควรเริ่มจัดในแผนการศึกษา
- 3. การกำหนดพื้นฐานในลักษณะรายวิชา หมายถึง ผู้เรียนต้องสอบผ่านวิชาพื้นฐาน ที่ระบุไว้จึงจะลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นได้

6.3 หลักสูตรรายวิชาเป็นเอกสารหลักสูตรที่บรรยายคำอธิบายรายวิชาให้มีรายละเอียดมากพอที่ผู้สอนจะสามารถนำไปทำโครงการสอนได้ และจัดพิมพ์แยกรายวิชาเล่ม

7. ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้ศึกษา 2 ปี แต่ไม่เกินกำหนดที่ระบุไว้ในระเบียบสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลว่าด้วยการวัดผลระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2541

8. สถานที่และอุปกรณ์

สถานศึกษา หรือวิทยาเขตในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

9. หลักสูตร

9.1 จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 86 หน่วยกิต

9.2 โครงสร้างหลักสูตร

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 20 หน่วยกิต

1.1	กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	3	หน่วยกิต
1.2	กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	3	หน่วยกิต
1.3	กลุ่มวิชาภาษาไทย	3	หน่วยกิต
1.4	กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ	6	หน่วยกิต
1.5	กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และ/หรือวิทยาศาสตร์	3	หน่วยกิต
1.6	กลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ	2	หน่วยกิต
2.	หมวดวิชาชีพ	จำนวน	63 หน่วยกิต
2.1	กลุ่มวิชาวิชาชีพพื้นฐาน	24	หน่วยกิต
2.2	กลุ่มวิชาวิชาชีพเฉพาะสาขา	27	หน่วยกิต
2.3	กลุ่มวิชาวิชาชีพเลือก	12	หน่วยกิต
3.	หมวดวิชาเลือกเสรี	จำนวน	3 หน่วยกิต
9.3	รายวิชา		
1.	หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	จำนวน	20 หน่วยกิต
1.	วิชามนุษยศาสตร์	3	หน่วยกิต
	01-240-002 ไทยศึกษา	3 (3-0-3)	
2.	วิชาสังคมศาสตร์	3	หน่วยกิต
	01-120-001 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม	3 (3-0-3)	
3.	วิชาภาษาไทย	3	หน่วยกิต
	01-310-101 ภาษาไทย 1	3 (3-0-3)	
4.	วิชาภาษาอังกฤษ	6	หน่วยกิต
	01-320-101 ภาษาอังกฤษ 1	3 (3-0-3)	
	01-320-102 ภาษาอังกฤษ 2	3 (3-0-3)	
5.	วิชาคณิตศาสตร์และ/หรือวิทยาศาสตร์	3	หน่วยกิต
	13-010-120 คณิตศาสตร์ทั่วไป	3 (3-0-3)	
6.	วิชาพลศึกษาและนันทนาการ	2	หน่วยกิต
	01-610-001 พลศึกษา	1 (0-2-1)	
	01-610-025 ลีลาศ	1 (0-2-1)	

2. หมวดวิชาชีพ	จำนวน	63	หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาชีพพื้นฐาน		24	หน่วยกิต
05-000-101	หลักเศรษฐศาสตร์	3	(3-0-3)
05-000-102	หลักการตลาด	3	(3-0-3)
05-000-103	หลักการจัดการ	3	(3-0-3)
05-000-104	กฎหมายธุรกิจ	3	(3-0-3)
05-000-105	สถิติธุรกิจ	3	(3-0-3)
05-000-106	การภาษีอากร	3	(3-0-3)
05-000-107	การบัญชีการเงิน	3	(2-2-2)
05-000-108	การใช้คอมพิวเตอร์ในงานธุรกิจ	3	(3-0-3)
2.2 กลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา		27	หน่วยกิต
05-101-101	ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	3	(3-0-3)
05-111-101	ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจการโรงแรม 1	3	(2-2-2)
05-111-102	ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจการโรงแรม 2	3	(2-2-2)
05-111-103	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานโรงแรม	3	(3-0-3)
05-111-104	ศิลปะการต้อนรับและการบริการ	3	(3-0-3)
05-111-105	การปฏิบัติงานส่วนหน้า	3	(2-2-2)
05-111-106	การปฏิบัติงานแม่บ้าน	3	(2-3-2)
05-111-201	การปฏิบัติการห้องอาหาร	3	(2-3-2)
05-111-202	หลักการประกอบอาหารในโรงแรม	3	(2-3-2)
2.3 กลุ่มวิชาชีพเลือก		12	หน่วยกิต
01-320-356	การเขียน	3	(3-0-3)
05-101-102	กฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	3	(3-0-3)
05-112-101	การใช้คอมพิวเตอร์ในงานธุรกิจการโรงแรม 3	3	(2-2-2)
05-111-210	การจัดบุคลากรในธุรกิจโรงแรม	3	(3-0-3)
05-240-218	การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย	3	(3-0-3)
05-082-104	ภาษาอังกฤษเพื่อการประชาสัมพันธ์	3	(3-0-3)
05-082-222	ภาษาฝรั่งเศสเพื่อธุรกิจการโรงแรม	3	(3-0-3)
05-082-242	ภาษาเยอรมันเพื่อธุรกิจการโรงแรม	3	(3-0-3)
05-082-262	ภาษาญี่ปุ่นเพื่อธุรกิจการโรงแรม	3	(3-0-3)

05-082-282	ภาษาจีนเพื่อธุรกิจการโรงแรม	3 (3-0-3)
05-112-103	การประกอบอาหารไทย	3 (1-4-3)
05-112-104	สุขาภิบาลอาหาร	3 (3-0-3)
05-112-105	ศิลปะการจัดดอกไม้	3 (2-2-2)
05-112-106	การจัดซื้อและการเก็บรักษาอาหาร	3 (3-0-3)
05-112-107	การควบคุมปริมาณในโรงแรม	3 (3-0-3)
05-112-208	การประกอบอาหารนานาชาติ	3 (1-4-3)
05-112-209	ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่ม	3 (2-2-2)
05-112-210	การแกะสลักผลไม้และงานใบตอง	2 (1-3-2)
05-112-211	ขนมอบ	3 (2-3-2)
05-112-212	อาหารจีน	2 (1-3-1)
05-112-213	อาหารญี่ปุ่น	2 (1-3-1)
05-112-214	ศิลปะการตกแต่งอาหาร	2 (1-3-2)

สำหรับวิชาชีพเฉพาะ/วิชาเอกที่มีความประสงค์เลือกวิชาการโรงแรมเป็นวิชาโท จะต้องศึกษาไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต จากรายวิชา โดยบังคับให้เรียนตั้งแต่ 1-5 ตามลำดับ

กลุ่มวิชาธุรกิจโรงแรม

05-111-103	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานในโรงแรม	3 (3-0-3)
05-111-105	การปฏิบัติงานส่วนหน้า	3 (2-2-2)
05-111-106	การปฏิบัติงานแม่บ้าน	3 (2-3-2)
05-111-207	การปฏิบัติการห้องอาหาร	3 (2-3-2)
05-111-208	หลักการประกอบอาหารในโรงแรม	3 (2-3-2)
05-112-101	การใช้คอมพิวเตอร์ในงานธุรกิจการโรงแรม	3 (2-2-2)
05-111-101	ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจการโรงแรม 1	3 (2-2-2)
05-111-102	ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจการโรงแรม 2	3 (2-2-2)
05-112-208	การประกอบอาหารนานาชาติ	3 (1-4-3)
05-112-107	การควบคุมปริมาณในโรงแรม	3 (3-0-3)

3. หมวดวิชาเลือกเสรี

จำนวน

3 หน่วยกิต

นักศึกษาเลือกวิชาใดก็ได้ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต โดยได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

หมายเหตุ นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาวิชาการโรงแรม จะต้องมีการฝึกงานไม่น้อยกว่า 400 ชั่วโมง

จากสาระสำคัญของหลักสูตรสาขาวิชาการโรงแรมที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า นอกจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังกล่าวจะมุ่งผลิตนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการปฏิบัติงานในหน้าที่บุคลากรด้านการโรงแรมเป็นอย่างดีแล้ว ยังคำนึงถึงการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นหัวหน้าแผนก สาขาวิชาการโรงแรมโดยตรง และเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชา 05-111-104 ศิลปะการต้อนรับและบริการ ให้กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของสาขาวิชาการโรงแรม จึงสนใจในการใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมของหลักสูตรรายวิชาดังกล่าวนี้มาพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาโดยการกำหนดให้นักศึกษาในรายวิชานี้ได้ทำกิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม ซึ่งเป็นทรัพยากรของสาขาวิชาการโรงแรมที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและสูงสุด

ลักษณะรายวิชาศิลปะการต้อนรับและบริการ

1. รหัสและชื่อวิชา 05-111-104 ศิลปะการต้อนรับและการบริการ
ART OF SERVICES
2. สภาพรายวิชา วิชาชีพเฉพาะสาขา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
สาขาวิชาการโรงแรม
3. ระดับวิชา ภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 1
4. พื้นฐาน -
5. เวลาศึกษา 54 คาบเรียน ตลอด 18 สัปดาห์ ทฤษฎี 3 คาบ
ปฏิบัติ - คาบต่อสัปดาห์ และนักศึกษาต้องใช้เวลาศึกษา
ค้นคว้านอกเวลา 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
6. จำนวนหน่วยกิต 3 หน่วยกิต
7. จุดมุ่งหมายรายวิชา
 1. รู้วิธีการและเทคนิคในการต้อนรับและการให้บริการในรูปแบบต่างๆ
 2. เข้าใจการพัฒนาศักยภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเหมาะสมกับงานบริการ
 3. เข้าใจการนำเอาประสบการณ์และวิธีการต่างๆ มาประยุกต์เข้ากับการดำเนินงาน
 4. เข้าใจการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและตัดสินใจได้ถูกต้อง
 5. ตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะการต้อนรับและบริการ
8. คำอธิบายรายวิชา ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม โดยเฉพาะงานโรงแรมและงานท่องเที่ยวเพื่อให้มีความรู้พื้นฐานถึงจิตใจความต้องการของลูกค้า นำเอาความรู้ไปประยุกต์เข้ากับการบริการ การพัฒนาศักยภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้ง

การสร้าง ความพึงพอใจในด้านการบริการ กลวิธีในการสร้างความประทับใจและทำให้แขกต้องการจะกลับมาใช้บริการอีก รวมทั้งกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการตัดสินใจ

จากลักษณะรายวิชา 05-111-104 ศิลปะการต้อนรับและการบริการ ซึ่งอยู่ในกลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขาที่นักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมทุกคนต้องศึกษานั้นจะเป็นวิชาที่มุ่งให้ ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะในการต้อนรับและบริการไม่ใช่เพียงแต่ในภาคทฤษฎีเท่านั้น แต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชานี้จะได้ผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายวิชาได้นั้น ผู้สอนจะต้องพยายามจัดสถานการณ์จริงที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญแม้ว่าในโครงสร้างหลักสูตรจะมีได้กำหนดไว้ก็ตาม แต่ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้าสาขาวิชาการโรงแรม และเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาดังกล่าว จึงเล็งเห็นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนรายวิชานี้พึงจะได้รับอย่างเต็มที่ ประกอบด้วย สาขาวิชาการโรงแรม ของวิทยาเขตพัฒนชยการพระนครก็มีห้องอาหารเพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกฝนประสบการณ์แก่นักศึกษาอยู่แล้ว จึงได้ใช้ทรัพยากรของสาขาวิชาการโรงแรมที่มีอยู่แล้วนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด จึงได้กำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติตามสภาพจริงในหลักสูตร โดยให้นักศึกษาที่เรียนรายวิชานี้ได้ฝึกปฏิบัติจริงในกิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่นักศึกษา และยังเป็นส่งเสริมการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอีกด้วย

2. เอกสารที่เกี่ยวกับการต้อนรับและการบริการ

2.1 ความหมายและความสำคัญของการต้อนรับและการบริการ

มีผู้ให้ความหมายและความสำคัญของการต้อนรับและการบริการไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

สมิต สัจฉกร (2543: 13) กล่าวถึงความหมายของการบริการเอาไว้ว่า การบริการเป็นการปฏิบัติงานที่กระทำหรือติดต่อและเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการ การให้บุคคลต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่งทั้งด้านความพยายามใดๆ ก็ตามด้วยวิธีการหลากหลาย ในการทำให้คนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับความช่วยเหลือ จัดได้ว่าเป็นการให้บริการทั้งสิ้น

วีรพงษ์ เกลิมจิระรัตน์ (2543: 6) กล่าวว่า การบริการคือ กระบวนการ/กระบวนการกิจกรรมในการส่งมอบบริการจากผู้ให้บริการ (บริกร) ไปยังผู้รับบริการ (ลูกค้า) หรือผู้ใช้บริการนั้น

ระรินทร อักษรศรี (2539: 21) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีจิตใจในการให้บริการไว้ดังนี้

1. ทำตนให้สนุกกับงานบริการ
2. แขกคือพระราชา พนักงานบริการคือคนรับใช้
3. ชื่อสัตย์มีน้ำใสใจจริง

ปรารมภ์ นพคุณ (2540: 32) ได้ให้คำจำกัดความถึงการต้อนรับไว้ว่า การต้อนรับที่ดี นอกจากลูกค้าหรือแขกที่มาเยือนเกิดความประทับใจแล้ว ยังทำให้เกิดความรู้สึกอันดีต่อองค์กรและจะมองภาพพจน์ขององค์กรไปในทางที่น่าเชื่อถือ น่าคบหาเป็นพลังความก้าวหน้าขององค์กรอีกทางหนึ่ง

อรศรี จารุโพบูลย์ (2527: 69) กล่าวถึงความหมายของงานต้อนรับไว้ว่างานต้อนรับเป็นงานที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่างานด้านอื่นๆ เพราะผู้ต้อนรับเป็นเสมือนตัวแทนของพนักงานท่าทีของผู้ต้อนรับจะทำให้ผู้มาติดต่อเกิดความรู้สึกว่าอยากมาติดต่ออีก หรือไม่อยากมาติดต่ออีกเลย ฉะนั้นผู้ต้อนรับจึงมีความสำคัญมากที่จะทำให้ผู้มาติดต่อเกิดความประทับใจ

วลัย สุขพัฒน์ธี (2524: 33) กล่าวโดยสรุปถึงการติดต่อและการต้อนรับไว้ว่า ผู้มีหน้าที่จะต้องมั่นใจว่าทำได้ดังนี้

- 1. อย่างถูกต้อง (Accurate)
- 2. ชัดเจน (Clear)
- 3. ด้วยอัธยาศัยอันดี (Pleasant)
- 4. ทำให้เกิดความเข้าใจดี (Understandable)

ศิวะ วสุนธราภิววัฒน์ (2539: 15) ได้ให้ความหมายของงานบริการเอาไว้ว่า การบริการอาหารและเครื่องดื่ม นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากอย่างหนึ่งของห้องอาหาร และภัตตาคารต่างๆ ไปรวมทั้งห้องอาหารที่ให้บริการตามโรงแรมชั้นหนึ่งต่างๆ ทั้งนี้เพราะว่าห้องอาหารและภัตตาคารใดก็ตาม แม้ว่าจะมีผู้ประกอบการที่มีฝีมือดีก็ตาม แต่ถ้าห้องอาหารนั้นๆ มีการบริการของพนักงานที่ไม่ดีพอ ก็อาจจะทำให้ห้องอาหารหรือภัตตาคารนั้นมีผู้มาใช้บริการน้อย ซึ่งบางครั้งอาจเป็นสาเหตุที่จะทำให้ห้องอาหารหรือภัตตาคารนั้นไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ถึงกับต้องเลิกกิจการไป

2.2 ศิลปะการต้อนรับและการบริการ

ปรารมภ์ นพคุณ (2540: 34) ได้สรุปถึงศิลปะของการต้อนรับไว้ดังนี้

- 1. ทำให้ผู้เป็นแขกรู้สึกว่าเป็นผู้ที่มีเกียรติมากที่สุด เป็นบุคคลสำคัญสำหรับกิจกรรมนั้นๆ
- 2. ไม่ทำให้รู้สึกว่าเราเบื่อ ถึงแม้จะรู้สึกเช่นนั้นก็ตาม
- 3. รู้จักเชิญชวนและโฆษณากิจการให้แขกได้ทราบบ้าง
- 4. การพูดจา การแต่งกาย ความสะอาด ความกระตือรือร้นที่ประกอบขึ้นเป็นพนักงานต้อนรับ ต้องอยู่ในขอบเขตแห่งความพอดี
- 5. ต้องแสดงให้เห็นว่า องค์กรของคุณยินดีต้อนรับเขา ไม่ว่าขณะนั้นเขาจะเป็นลูกค้าของคุณหรือไม่

6. พนักงานต้อนรับที่ดีไม่ควรจะมีคำว่า “ไม่ได้” เพราะจะทำให้ผู้เป็นแขกรู้สึกไม่ดีต่อองค์การทันทีที่ได้รับฟังคำว่า “ไม่ได้” ควรจะรับความคิดเห็นไว้ก่อน แล้วค่อยนำมาชี้แจงภายหลัง

วลัย สุขพัฒน์ธี (2524: 36) กล่าวถึงศิลปะในการต้อนรับแขกที่ตั้นนั้นจะต้องมีความสุภาพ ความตั้งใจดี และมีความแนบเนียน และสรุปหลักทั่วไปในการต้อนรับแขกดังนี้

1. ความประทับใจของผู้มาติดต่อ
2. การให้ความเอาใจใส่ต่อผู้มาติดต่อ
3. การเตรียมการล่วงหน้าสำหรับแขกที่จะมาพบปะ
4. การสนทนา
5. การแนะนำ

3. การจัดกิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม

การดำเนินกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติตามสภาพจริงในหลักสูตรรายวิชา 05-111-104 ศิลปะการต้อนรับและการบริการ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของแผนกวิชาการโรงแรม คือ กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหาร ของสาขาวิชาการ โรงแรม ทุกวันพุธ ดังรายละเอียดของโครงการดังต่อไปนี้

โครงการเปิดห้องอาหาร “เชียงใหม่ฮ้อ”

1. หลักการและเหตุผล

อุตสาหกรรมโรงแรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการ นับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่ง กล่าวคือ เป็นอุตสาหกรรมที่อำนวยความสะดวกสบายและการบริการต่าง ๆ ให้แก่ผู้เดินทางและนักท่องเที่ยว สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากที่พักและอาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่ห่างไกลจากบ้าน ทั้งผู้ที่เป็นนักธุรกิจและนักท่องเที่ยว ย่อมต้องการความสะดวกสบายและความพึงพอใจเหมือนอยู่ที่บ้านของตนเอง โรงแรมต่าง ๆ จึงต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านนี้โดยเฉพาะ เพื่อเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานของตน อันส่งผลให้มีการเปิดการสอนวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

วิชาศิลปะการต้อนรับและการบริการ วิชาปฏิบัติการห้องอาหารและวิชาความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่ม เป็นวิชาที่มีความสำคัญในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้นักศึกษาที่จบการศึกษาไปแล้วและที่กำลังศึกษาอยู่ แผนกวิชาการโรงแรมจึงได้มีโครงการที่จะเปิดห้องอาหาร “เชียงใหม่ฮ้อ” ขึ้น เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสมฝึกภาคปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนทักษะความชำนาญการในวิชาชีพของตน และเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกต่อจรรยาบรรณ ตลอดจนการพัฒนาความ

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการต้อนรับและการบริการ การปฏิบัติ การห้องอาหาร การผสมเครื่องดื่ม

8.2 นักศึกษามีทักษะในการปฏิบัติจากสถานที่จริง และนำไปใช้ประโยชน์ในการ ฝึกงานในสถานประกอบการและการทำงานในอนาคต

8.3 เป็นการสร้างชื่อเสียงให้แก่แผนกวิชาและวิทยาเขต

8.4 เป็นการสร้างรายได้ให้กับแผนกวิชา เพื่อนำมาพัฒนาทางด้านการเรียนการสอน

8.5 นักศึกษามีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในการทำงาน และเสริมสร้างความ สามัคคี

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม สามารถทำให้นักศึกษาได้แสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อหน้าที่ ซึ่งเป็น คุณสมบัติสำคัญของนักศึกษาในสาขาวิชานี้ และสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการพัฒนาความ รับผิดชอบให้สูงขึ้นต่อไป

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องเรื่องความรับผิดชอบ

4.1 ความหมายและลักษณะของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะประการสำคัญอันจะทำให้คนเราประสบความสำเร็จ ในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ลุล่วงลงไปได้เป็นอย่างดี ได้มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำจำกัดความของ ความรับผิดชอบ เอาไว้ต่างๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526: 32-95) ให้ความหมายของความ รับผิดชอบว่า หมายถึง มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความ มุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำและพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ด้วยความ มานะพากเพียรไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใด ๆ

สุพัตรา สุภาพ (2531: 9) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า คือการรู้จักหน้าที่ ที่ตนต้องกระทำ ต้องปฏิบัติ ไม่นึกถึงแต่สิทธิเพียงอย่างเดียว เช่น เป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมา เรียนหนังสือ ความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียนคือ ต้องมาเรียนสม่ำเสมอ ไม่หนีเรียน ความ รับผิดชอบจึงเป็นการกระทำที่พึงกระทำหรือควรกระทำตามสถานภาพของบุคคล

จूरรัตน์ นันทยทวิกุล (2538: 24) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะ หนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับ มอบหมายด้วยความเอาใจใส่มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือ ผลเสียและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

คณิงรัตน ลาโพธิ์ (2535: 38) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ คือ ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคมด้วยความผูกพัน ความพากเพียรพยายาม และละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูกไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่นทั้งพร้อมพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2519: 150) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึง การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ผลสมบูรณ์ ทั้งนี้รวมไปถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนให้ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ด้วย คนที่รับผิดชอบย่อมเป็นที่เชื่อถือของคน คุณสมบัติด้านความรับผิดชอบจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์

รัชณี ตฤณารมย์ (2520: 26) กล่าวว่าความรู้สึกรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกที่ตนเองได้ปฏิบัติดังต่อไปนี้ได้มากน้อยเพียงใด คือ รับผิดชอบตนเอง ทั้งการเงินการงานและการเรียน ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ คิดไตร่ตรอง อย่างรอบคอบถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน กล้าเผชิญกับความจริง คอยติดตามผลงาน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ตั้งใจทำงานโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัด ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้ ช่วยเหลืองานของครอบครัว และงานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง ทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี รักษาสิทธิและหน้าที่ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น

อารีย์ เศรษฐชัย (2520: 4) ได้กล่าวว่าความรู้สึกรับผิดชอบหมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงความเอาใจใส่ รับผิดชอบภาระต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยความเคร่งครัด กล้าเผชิญความจริง รักษาสิทธิของตน มีความซื่อสัตย์ และรักษาสมบัติส่วนรวมเหมือนของตนเอง

จากคำนิยามข้างต้นนี้ สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำได้อย่างเต็มความสามารถ จนทำให้ประสบผลสำเร็จทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบเอาไว้ ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2525: 270) ได้สรุปพฤติกรรมของความรับผิดชอบรวมกับการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ในค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ไว้ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้ อยู่เป็นเนืองนิจ
2. ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถและความชำนาญ
3. ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองให้เต็มที่ ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

4. มีความเข้มแข็ง อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และแก้ปัญหาทั้งปวง
5. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
6. คิดชอบ ทำชอบและแก้ปัญหาได้
7. ขวนขวายประกอบอาชีพสุจริต
8. รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม ต่อหน้าที่และการทำงาน
9. ปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อย

นิภา วิจิตรศิริ (2526: 4) สรุปลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. เอาใจใส่การทำงานเพื่อผลของงานนั้น ๆ
2. มีความเพียรพยายาม
3. ใช้ความสามารถเต็มที่
4. กล้าเผชิญต่อความจริง ยอมรับผลการกระทำของตน
5. ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
6. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
7. ไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
8. มีความไว้วางใจได้
9. ตรงต่อเวลา
10. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์
11. มีความละเอียดรอบคอบ
12. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง
13. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
14. ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง

จूरรัตน์ นันทยทวิกุล (2538 : 4-5) สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงโดยมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประกอบกิจกรรมด้วยความสนใจ เต็มใจทำอย่างสม่ำเสมอ มีจุดหมายปลายทาง มีใจจดจ่อ มีสมาธิเพื่อให้งานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อย ติดตามงาน ไม่ละเลยทอดทิ้ง หรือหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบอยู่

2. มีความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักใคร่ครวญในงานที่ทำเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์รู้จักคิดก่อนทำว่างานนั้นจะมีผลดี ผลเสียอย่างไรบ้าง วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิด และหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้า และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานดูว่าถูกต้องเรียบร้อยดีหรือยัง

3. ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จในงานที่ทำและทำด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง อาสางานไม่ชอบอยู่เฉยหรือว่างงาน ริเริ่มงานแสวงหางานใหม่ ๆ อยู่เสมอ

4. มีความอดทน หมายถึง ความสามารถของร่างกายความคิดและจิตใจที่จะทนต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้นาน ๆ จนทำให้สำเร็จได้โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใด ๆ มีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง ควบคุมตนเองได้ดีเมื่อเกิดความเหนื่อยอ่อนหรือเกียจคร้าน

5. มีความตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป ไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม

6. การยอมรับผลการกระทำของตนเอง หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป ไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม

7. การปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

นภดล ภวนะวิเชียร (2540: 70-71) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการคือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ คือ
 - 1.1 รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ
 - 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ
 - 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่
 - 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งที่สำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรมดังนี้
 - 2.1 สมัครใจทำหน้าที่
 - 2.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจเอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
 - 3.2 มีระเบียบวินัย
 - 3.3 มีความซื่อสัตย์
 - 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
 - 3.5 มีสติ
4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนงานเสร็จ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 4.1 มีความอดทน
 - 4.2 มีความเพียร
 - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์

4.5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรง

5. ยอมรับผลการกระทำของตน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้

5.1 ติดตามผลการกระทำของตน

5.2 มีเหตุผล

5.3 ปรับปรุงการกระทำของตน

สาโรช บัวศรี (2522 : 129) ได้อธิบายถึงขอบข่ายของพฤติกรรมของความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การงานว่า ได้แก่ เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้นๆ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ และมีวินัยในตนเอง มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญกับอุปสรรค รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็น อย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ปรับปรุงงาน ในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งของตนเองและสังคม ตรงต่อเวลา และยอมรับผลของการกระทำของตน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม 2522 : 129) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมและขอบข่ายของพฤติกรรมของความรับผิดชอบไว้ว่า ความ รับผิดชอบหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

อรทัย จันทวิชานวงษ์ (2523 : 6) กล่าวถึงความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นที่ จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และด้วยความละเอียดรอบคอบ ยอมรับ ผลการกระทำจากการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความ รับผิดชอบแสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่อไปนี้

1. เอาใจใส่ในการทำงานเพื่อผลของงานนั้น ๆ
2. มีความเพียรพยายาม
3. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
4. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
5. มีความซื่อสัตย์
6. เคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์
7. มีวินัยในตนเอง
8. มีความละเอียดรอบคอบ
9. ตรงต่อเวลา
10. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญอุปสรรค
11. ยอมรับผลของการกระทำของตน
12. ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อสังคมให้ดียิ่งขึ้น

ดุซงึ่ ทรัพย์ปรุง (2529 : 5-6) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานว่า หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมา ด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเอาใจใส่ในการทำงาน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริง ที่จะทำงานในหน้าที่ของตนหรืองานที่ตนได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อย ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงและหาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ
2. ความเพียรพยายาม หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอดทน ไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เมื่อเกิดมีปัญหหรืออุปสรรคในการทำงานซึ่งเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องรับผิดชอบนั้น จะต้องพยายามแก้ไขปัญห และอุปสรรคนั้นด้วยตนเอง อย่างสุดความสามารถ
3. ความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้จักคิดใคร่ครวญในงานที่จะทำ เพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ รู้จักคิดก่อนทำว่างานนั้นมีผลดีผลเสียอย่างไร และเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องตรวจทานว่าถูกต้องเรียบร้อยดีหรือยัง
4. การตรงต่อเวลา หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำงานให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด รู้จักรักษาเวลาตามนัด และรู้จักเวลาไหนควรทำอะไร
5. การยอมรับผลการกระทำของตน หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไป ไม่ว่าผลของงานนั้นจะออกมาดีหรือไม่ดีก็ตาม
6. การปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว ถ้าไม่ดีก็ต้องพยายามแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น

4.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ เป็นคุณธรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จำเป็นจะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาทุกคน เพื่อให้พบความสำเร็จในการดำเนินงานต่าง ๆ ดังจะขอกล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ ตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

คณิงรัตน์ ลาโพธิ์ (2535 : 44-45) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นคุณลักษณะที่ดีงามในสังคม ควรปลูกฝังให้เกิดในตัวบุคคลทุกคน ซึ่งถ้ากล่าวไปแล้ว หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญและเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม
3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ไม่ทำให้เป็นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม

5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

อนุวัติ คุณแก้ว (2538 : 52) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของคนที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่หรืองานที่มอบหมายให้รับผิดชอบประสบความสำเร็จและเสร็จตามเวลาที่กำหนด ซึ่งมีผลทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้นหลักสูตรในปัจจุบันจึงกำหนดให้มีการปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยังกำหนดให้มีการวัดในแต่ละรายวิชาด้วย

สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523 : 9) กล่าวว่า นักจิตวิทยาหลายท่านเห็นพ้องต้องกันว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งแสดงวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตในสังคมเนื่องจากสังคมแต่ละแห่ง บุคคลแต่ละบุคคลมีบทบาทที่จะกระทำหลายอย่างมากมายด้วยกัน ถ้าทุกคนในสังคมรู้จักรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีแล้วก็จะก่อให้เกิดสันติ ตลอดจนความมั่งคั่งในสังคมนั้น

กรมการศาสนา (กรมการศาสนา, 2525 : 2) กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังให้กับคนไทยนอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ประหยัด เสียสละ ฯลฯ การปลูกฝังให้คนไทยมีสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข

จากทัศนะของบุคคลข้างต้นที่กล่าวถึงความสำคัญของความรับผิดชอบนั้น นับเป็นพฤติกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งปลูกฝังและสร้างเสริมให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษา เพราะจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างสรรค์ให้สังคมและประเทศชาติเกิดความสงบสุข เรียบร้อย และเกิดระเบียบอันจะทำให้เกิดการพัฒนานำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าต่อไป

4.3 การพัฒนาความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นประสบการณ์ทางสังคมที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และจากสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้มีทัศนะเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมต่าง ๆ กัน เช่น ฟรอยด์ (Freud) เห็นว่าการมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น เป็นกระบวนการขัดเกลาของแรงกระตุ้นทางสังคมและแรงขับของซูเปอร์อีโก ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้เห็นว่าพฤติกรรมการเห็นแก่ประโยชน์ของคนอื่น หรือความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นเป็นผลผลิตของตัวแบบ เงื่อนไขของการฝึกการรู้จักแยกแยะ และรางวัลสำหรับการเสียสละของตนเอง นอกจากนี้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาก็มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของแต่ละบุคคลเป็นอย่างยิ่งนอกเหนือจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งในการพัฒนาจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นจะต้องมีพัฒนาการมาตั้งแต่ในวัยเด็กจนกระทั่งวัยรุ่น

ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่ในวัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะแรก ๆ ของชีวิตเด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลาแต่เมื่อโตขึ้น จะมีความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และช่วยตัวเองได้มากขึ้นทีละน้อย จะค่อยๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (เอนกกุล กริแสง ม.ป.ป.: 81)

มิตตัน และแฮริส (Mitton and Harris. 1962: 407 – 416) ได้เสนอแนะในการฝึก อบรมความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่เด็กที่อายุน้อย
 2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง ให้เด็กมีส่วนร่วมใน การทำงาน
 3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบควรให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถ ของแต่ละบุคคล
 4. ควรให้เด็กได้ทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเด็ก
 5. ในการฝึกความรับผิดชอบนั้น ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดเด็กจนเกินไป
 6. ต้องระลึกไว้เสมอว่าในการทำงานนั้นเด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
 7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วก็ควรให้ เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่
 8. เจตคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางด้าน ความรับผิดชอบของเด็ก
 9. การให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถก็อาจเป็นอันตรายแก่เด็กได้
- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2521 : 21) เสนอแนะวิธีปลูกฝังความ รับผิดชอบไว้ดังนี้
1. หัดไม่ให้ปัดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนไปตกแก่ผู้อื่น
 2. ฝึกหัดให้เกิดนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งทางบ้าน และทางโรงเรียน
 3. ชี้แจงให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตนว่ามีอะไรบ้าง เมื่อรู้ว่าหน้าที่ของ ตนเองแล้ว จะไม่ไปก้าวล่วงงานของผู้อื่น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดขึ้นกับ นักเรียนได้ โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง ไม่ควรเร่งรัดจน เกินไป ควรฝึกหัดให้เกิดนิสัยความรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งทางบ้าน และทางโรงเรียนผู้ใหญ่และ ครูต้องให้คำแนะนำกับเด็กเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการทำงานเสมอ โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ สำคัญที่จะช่วยฝึกและพัฒนาความรับผิดชอบให้กับนักเรียน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างมี แบบแผนและเป็นระบบ

ประเทิน มหาจันทร์ (2536: 7, 29-36) กล่าวว่า การสอนให้เด็กมีความรับผิดชอบนั้น ไม่มีเวลาใดที่จัดว่าเร็วเกินไป แม้ว่าเด็กจะอยู่ในวัยทารก พ่อแม่ก็สามารถสอนให้เด็กรับผิดชอบได้ การสอนนั้นผู้ใหญ่จะสอนได้ก็ต่อเมื่อสถานการณ์อำนวย หรือผู้ใหญ่พยายามสร้างสถานการณ์ขึ้นในตอนต้น ๆ ของชีวิตเด็ก ความรับผิดชอบที่เด็กจะพึงมีจะต้องควบคู่ไปกับการเล่นเสมอ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การเล่นเป็นชีวิตจิตใจของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กพึงใจแต่การงานและความรับผิดชอบเป็นความไม่สบายใจ เป็นความเบื่อหน่ายเป็นความยากลำบาก แต่อย่างไรก็ตาม งานเป็นสิ่งที่สร้างความรับผิดชอบให้แก่เด็ก เด็กจะมีความรับผิดชอบได้ดีเมื่อมีงานหรือกิจกรรมให้ทำ แม้ว่าเด็กจะพอใจในการเล่น ถ้าหากสามารถเปลี่ยนการเล่นของเด็กให้เป็นงาน หรือให้เด็กทำงานด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินเหมือนกับการเล่นได้ ก็จะเป็นการดีที่เด็กสามารถทำงานได้ ความรับผิดชอบก็จะเกิดขึ้น การเล่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมตัวเด็กให้มีความรับผิดชอบ เด็กจะเรียนรู้ในการรับผิดชอบ ถ้าหากว่ามีความพร้อมหรือมีสถานการณ์ดังต่อไปนี้เกิดขึ้นกับเด็ก

1. เด็ก ๆ รู้จักตัดสินใจ การตัดสินใจที่ถูกต้องของตนได้รับความสนใจจากพ่อแม่ เห็นความสำคัญและเสริมแรงให้ด้วยการให้รางวัลตามความเหมาะสม

2. พ่อ แม่ และครู จะต้องตระหนักในการตัดสินใจของเด็ก และจะต้องสร้างสถานการณ์หรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจอยู่เสมอ ผู้ใหญ่จะต้องสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความรับผิดชอบพยายามละเว้นการตำหนิติเตียน พยายามให้เด็กมีการตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบ

3. พ่อ แม่ และครู จะต้องหลีกเลี่ยงการตัดสินใจแทนเด็กในสิ่งที่เด็กสามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง การที่ผู้ใหญ่ตัดสินใจแทนเด็ก เป็นการนำไปสู่การไม่รู้จักรับผิดชอบของเด็ก

เด็กที่มีความรับผิดชอบจะรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จ และความสำเร็จจะเป็นรางวัลกระตุ้นให้ปฏิบัติต่อไป ส่วนเด็กที่ขาดความรับผิดชอบเมื่อผลเสียเกิดขึ้น ผลเสียนั้นจะเป็นการลงโทษและเป็นคำติเตียน เป็นการบั่นทอนกำลังใจของเด็กเป็นผลทำให้การนับถือตนเองของเด็กลดลง เด็กจะไม่เชื่อมั่นในการกระทำของตนเองและการกระทำที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองและต่อชีวิต ดังนั้นการปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดแก่เด็กต้องสร้างบรรยากาศของการให้รางวัลเพื่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการแสดงพฤติกรรม หากเด็กไม่ได้รับรางวัลหรือคำชมจากพฤติกรรมที่เขาแสดงออก ก็เป็นการยากที่จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบได้ ดังนั้นในการสอนเด็กให้มีความรับผิดชอบจึงต้องคำนึงถึงการเสริมแรงด้วย เช่น มีการให้รางวัล กล่าวคำชมเชย การแสดงความยินดี เป็นต้น

จัสติน (จอร์จตัน นันท์ทวิกุล. 2538 : 31-32 ; อ้างอิงจาก Justin. 1950 : 722) กล่าวถึง การปลูกฝังความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่ดีประการหนึ่ง ที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็ก ทั้งนี้เพราะเป็นคุณลักษณะอันพึงปรารถนาของสังคม ความรับผิดชอบไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด ความคิดรวบยอดเรื่อง “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และ

อบรมโดยตรง กล่าวคือ ถ้าการอบรมเข้มงวดและเคร่งครัดเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล และขัดขวางการปรับตัวที่ดีของเด็ก แต่ในทางกลับกัน ความรู้สึกผิดที่ไม่ได้รับการพัฒนา จะนำไปสู่ความรับผิดชอบที่หย่อนจึงเห็นได้ว่าวิธีการปลูกฝังอบรมนั้นมีความสำคัญมาก

ไซต์แมน (Siedman, 1962: 408-411) ได้รวบรวมทักษะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบของมิทตันและแฮร์ริส (Mitton & Harris) ไว้ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบ ควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุน้อย ๆ
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน
3. การจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ควรให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกความรับผิดชอบนั้น ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่ควรเร่งรัดจนเกินไป
6. ต้องระลึกไว้เสมอว่า ในการทำงานนั้น เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่
8. เจตคติและพฤติกรรมต่อความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบของเด็ก
9. การให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถก็อาจจะเป็นอันตรายแก่เด็กได้

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 93-99) กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบนั้น สามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี และลักษณะที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติจริงหรือการจัดในรูปแบบหลักสูตรแฝง ซึ่งการจัดทั้ง 2 ลักษณะนี้ จะต้องจัดควบคู่กันและมีลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. ลักษณะที่มุ่งเน้นความรู้ทางทฤษฎี

1.1 โดยการอภิปราย เป็นวิธีการที่เริ่มโดยการเล่าเรื่องปัญหาที่ต้องการปลูกฝังเรื่องที่แท้จริงหรือเรื่องจริงจากหนังสือพิมพ์ แต่เรื่องนั้นต้องมีลักษณะความขัดแย้งทางจริยธรรมอยู่ แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายพร้อมแสดงเหตุผลประกอบสิ่งที่นักเรียนได้อภิปรายมานั้น จะไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิด ครูมีหน้าที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผลมาประกอบความคิดเห็นของตนการอภิปรายเช่นนี้จะทำให้นักเรียนรู้จักพัฒนาความคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.2 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีวิธีการคล้ายกับการสอนแบบวิทยาศาสตร์ตรงที่ต้องค้นหาเหตุผลมาประกอบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการนี้แบ่งเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1.2.1 การตั้งหรือเสนอปัญหา

1.2.2 การคาดคะเน หาคำตอบหลายๆ ทางเป็นการยั่วยุให้นักเรียนอยากค้นคว้า

1.2.3 ทำการสอบสวนแล้วจดบันทึกไว้

1.2.4 นำผลที่ได้จากการสอบสวนมาตรวจสอบอีกครั้ง

1.2.5 สรุปผลแล้วนำไปแก้ปัญหา

1.3 การเล่นบทบาทสมมุติ มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เช่น การเล่นละคร การแสดงแบบทันทีทันใด การแสดงโดยครูกำหนดเรื่องราวให้ เป็นต้น วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดพฤติกรรมที่ตนแสดงอย่างลึกซึ้ง ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มดีขึ้น

1.4 การเลียนแบบจากตัวแบบ อาศัยแนวคิดและหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นพื้นฐาน โดยตัวแบบอาจใช้บุคคลที่มีชีวิตจริง บุคคลในอุดมคติ หรือบุคคลที่เสียชีวิตแล้ว โดยตัวแบบนั้นต้องเป็นบุคคลที่นักเรียนเลื่อมใสศรัทธา จะช่วยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมได้มาก เมื่อทำจนเกิดเป็นนิสัยทำให้เกิดความคิดตามเหตุผลเชิงจริยธรรมกลายเป็นคุณธรรมประจำใจของนักเรียน ทำให้มีพฤติกรรมอย่างนั้นต่อไป

2. ลักษณะที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติจริงหรือการจัดในรูปหลักสูตรแฝง

2.1 การจัดปรัชญาของสถานศึกษา โดยเลือกคุณธรรมที่ต้องการเน้นเป็นข้อความที่ง่าย ๆ มีความหมายชัดเจน

2.2 การเรียนการสอนทุกวิชา ต้องสอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดแก่นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส

2.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีคุณค่าต่อการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การไหว้ครู กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น

2.4 การจัดชุมนุมต่าง ๆ เช่น ชุมนุมทางด้านวิชาการ การแข่งขันกีฬา ซึ่งแม้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมด้านนั้นๆ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการเน้นให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาได้ โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง อาจารย์ผู้สอนต้องให้คำแนะนำกับนักศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการทำงานเสมอ สถานศึกษาเป็นสถานที่สำคัญที่จะช่วยฝึกและพัฒนาความรับผิดชอบให้กับนักศึกษา โดยจัดให้มีกิจกรรมการสอนภาคปฏิบัติอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ

4.4 การวัดความรับผิดชอบ

การวัดความรับผิดชอบอาจจะใช้เครื่องมือที่จะวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบออกมาได้หลายวิธีด้วยกัน แต่เครื่องมือที่เหมาะสมในการศึกษาครั้งนี้ก็คือ การสังเกต

การสังเกต (Observation)

การสังเกตเป็นกระบวนการที่ผู้สอนเฝ้าดูพฤติกรรมและหรือร่องรอยพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนด้วยอวัยวะสัมผัส ตาและหู แล้วจึงบันทึกผลการสังเกตลงในแบบบันทึกข้อมูลการสังเกตเป็นวิธีการประเมินวิธีหนึ่งที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมด้านการใช้ความคิด และการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านอารมณ์ ความรู้สึก และลักษณะนิสัยของผู้เรียนซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน หรือในสถานการณ์อื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540: 7)

หลักการสังเกต

ในการสังเกตที่ดีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องกับข้อเท็จจริงมีหลักในการสังเกต ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2529: 37-53)

1. ควรมีการวางแผนเป็นขั้นตอนในการดำเนินการสังเกต โดยยึดจุดมุ่งหมายเป็นเกณฑ์เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น
2. ในการสังเกตครั้งหนึ่ง ๆ ควรสังเกตเพียงบุคคลเดียวในแต่ละสถานการณ์
3. ควรสังเกตสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่ถูกสังเกตเพื่อประกอบการพิจารณาว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ หรือไม่
4. การสังเกตบุคคลหนึ่งไม่ควรสังเกตเพียงสถานการณ์เดียว ควรสังเกตหลาย ๆ สถานการณ์จึงจะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียด
5. การสังเกตบุคคลในสถานการณ์เดียว ควรสังเกตหลาย ๆ สถานการณ์จึงจะเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียด
6. การสังเกตที่ดีต้องมีการบันทึกการสังเกตไว้ทุกครั้ง เพื่อช่วยบันทึกความจำและดูพัฒนาการหรือความถี่ของพฤติกรรมต่าง ๆ
7. ในขณะที่สังเกตควรทำให้เป็นกลาง ไม่ใส่อคติหรือความเห็นส่วนตัวเข้าไปเพราะอาจทำให้ข้อมูลที่ได้อาจผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริง

ลัวัน สายยศและอังคณา สายยศ (2539: 155) กล่าวว่า การสังเกตที่ดีมีหลักการดังนี้

1. กำหนดการดู ดูให้จำกัดเฉพาะเรื่องไป
2. ดูอย่างมีความมุ่งหมายมิใช่ว่าดูไปเรื่อย ๆ ต้องมีจุดมุ่งหมายเมื่อพบเห็นแล้วก็แปลความหมายออกมาว่าคืออะไร
3. ดูด้วยความพินิจพิเคราะห์ จนเห็นรายละเอียดอย่างลึกซึ้ง

4. ดูเสร็จแล้วต้องมีการบันทึกเพื่อเตือนความจำ
5. ผู้สังเกตควรใช้แบบสอบถามหรือเครื่องมือวัดอื่นๆ ประกอบการสังเกตด้วย เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกต

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกตนั้นมีหลายชนิด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539: 180-182) เช่น

1. แบบสังเกตที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ใช้ในการประเมินค่ากระบวนการผลผลิตการพัฒนาทางบุคคลสังคม โดยผู้สังเกตกำหนดคะแนนการประเมินลงในรายการที่สังเกต
2. แบบสังเกตที่ใช้สำรวจรายการ เป็นแบบสังเกตซึ่งประกอบด้วย บัญชีรายการ มีการแสดงขั้นตอนของกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ผู้สังเกตบันทึกเมื่อเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ว่ามีหรือไม่มี จริงหรือไม่จริง ใช่หรือไม่ใช่
3. แผนภูมิแสดงการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นการบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม เหมาะสำหรับการสังเกตกลุ่มเล็ก และผู้สังเกตไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม การบันทึกต้องบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตเห็นโดยทันที

ข้อดีและข้อเสียของการสังเกต

อนันต์ ศรีโสภ (2527: 158) กล่าวถึงข้อดีและข้อเสียของการสังเกตว่า มีดังนี้

ข้อดีของการสังเกต

1. ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลบางอย่างที่ไม่สามารถจะเก็บด้วยวิธีอื่น
2. การสังเกตนิสัยการทำงาน of นักเรียนบ่อย ๆ เป็นประจำจะช่วยให้ครูสามารถประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูสามารถสืบสวนข้อบกพร่องหรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และแก้ไขได้อย่างถูกต้องและทันที่
3. การสังเกตพฤติกรรมบางอย่างใช้เวลาไม่มากนักเหมือนการทดสอบแบบอื่น ๆ
4. การสังเกตช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงบางอย่างที่เป็นผลพลอยได้ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการสังเกต
5. การสังเกตที่มีระบบจะช่วยให้เก็บข้อมูลง่าย รวดเร็ว สามารถบันทึกข้อปลีกย่อยที่น่าสนใจได้ทันที
6. การเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสังเกต สามารถใช้ตรวจสอบความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของข้อมูลที่เก็บโดยวิธีอื่น ๆ
7. สามารถเก็บข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการสังเกตได้ทันทีโดยไม่ต้องฟังจากคำบอกเล่าผู้อื่น

8. การเก็บข้อมูลและการทำการทดลอง ซึ่งมีได้ควบคุมตัวแปรใช้วิธีการสังเกตเหมาะสมที่สุด

ข้อเสียของการสังเกต

1. ผลของการสังเกตขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สังเกตเป็นสำคัญ
2. ความจำกัดของเหตุการณ์ บางเหตุการณ์เจ้าของไม่อนุญาตให้เข้าไปสังเกต เพราะเป็นเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องพิธีกรรมบางประเภท และเหตุการณ์บางอย่างมิได้เกิดตามกำหนดการที่คาดหมายไว้
3. การใช้บุคคลร่วมเป็นผู้สังเกต มีตัวแปรที่ก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนมาก อาทิ อคติประจำตัว การคาดคะเนเรื่องราวต่าง ๆ มักจะสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง
4. ถ้าหากผู้ถูกสังเกตรู้ตัวอาจสร้างพฤติกรรมเสแสร้งให้ปรากฏได้
5. การสังเกตพฤติกรรมบางอย่างต้องใช้เวลามาก ต้องใช้ระยะเวลานานจึงจะเกิดพฤติกรรมนั้น
6. เหตุการณ์บางเหตุการณ์อาจยากที่จะไปสังเกตได้ เช่น กิจกรรมส่วนตัวของบุคคล หรือเหตุการณ์บางอย่างอาจจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน หลายอย่าง ๆ หลายแห่ง ทำให้ยากแก่การสังเกต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสังเกตเหมาะสมกับการประเมินพฤติกรรมการกระทำโดยตรงเฉพาะจะทำให้ทราบพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ถูกสังเกต และในการสังเกตนั้นควรคำนึงถึงข้อดีและข้อเสียของการสังเกตด้วย จึงจะทำให้การสังเกตนั้นได้ประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายของการสังเกตอย่างแท้จริงและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตในการประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาด้วย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความรับผิดชอบ

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ดุษฎี ทรัพย์ปรง (2529 : 34-55) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานต่ำ จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติมีพัฒนาการและมีความแตกต่างในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

อุไร ดุลยเกษม (2529 : 225) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแผนภูมิกิจกรรม (Flow Chat) กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ไชยรัตน์ ปราณี (2531 : 79-80) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาโดยการสอนแบบซินติเคทกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรม การทำงานกลุ่มของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความรับผิดชอบต่อสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

อาวุธ พรหมมานอก (2534 : 415) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และความรับผิดชอบในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนโมดูลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. ผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนโมดูลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ ที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนโมดูล และการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. การสอนกับระดับความสามารถทางการเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนโมดูลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. มีความรับผิดชอบ ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ ที่ได้รับการสอนด้วยบทเรียนโมดูลและการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. มีความรับผิดชอบในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. การสอนกับระดับความสามารถทางการเรียน ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันต่อความรับผิดชอบในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (2531) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคมและความสงบสุขของสังคมของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ พบว่า ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนั้นมีทั้งหมด 17 ตัวแปร คือ ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบสังคม ระวางการกระทำที่เป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม เสียสละเวลาส่วนหนึ่งเพื่อประโยชน์ให้แก่สังคม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคม ให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการในการพัฒนาสังคม แนะนำให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของมหาวิทยาลัย ควบคุมการกระทำให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เบอร์โควิทซ์ และ ลูเธอร์แมน (Berkowitz and Luterman. 1968) ศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพความรับผิดชอบต่อสังคม กับกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ จำนวน 766 คน ในมหาวิทยาลัยคอนซิน โดยเปรียบเทียบระหว่างชั้นกลาง และชนชั้นกรรมกรพบว่าชนชั้นกลางมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าชนชั้นกรรมกรและความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการศึกษา อายุไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศนั้นพบว่ามี ความสัมพันธ์กับระดับความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญโดยมีเพศหญิงมีระดับสูงกว่าเพศชาย

เชแบท (Chebat. 1986) ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม อำนาจการควบคุม และชั้นทางสังคมเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจการควบคุม และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการใช้แบบวัดอำนาจการควบคุมภายในและภายนอกของ Rotter และ แบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของ Berkowitz และ Luterman พบว่ามีความสัมพันธ์สูงระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมและอำนาจการควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ โดยคนที่ได้คะแนนอำนาจการควบคุมปานกลางจะมีคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูงสุด ความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับชั้นทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยชั้นทางสังคมสูงมีระดับคะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่า และพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคมที่ระดับ .089

ฮาร์มิลตัน (Hamilton and Fenzel. 1988) ศึกษาเกี่ยวกับการกระทบของประสบการณ์ของ อาสาสมัครในการพัฒนาทางสังคมของวัยรุ่น โดยใช้แบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม และความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคลที่พัฒนาโดย D.Conrad และ D.Hedin (1981) กับกลุ่มตัวอย่าง 44 คน อายุระหว่าง 11-17 พบว่าเด็กผู้หญิงจะมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าเด็กผู้ชาย

กรีนเบอร์เกอร์ (Greenberger. 1984) ศึกษาภาวะจิตใจทางสังคม โดยการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างระดับเกรด 11 จำนวน 2,143 คน พบว่าความสัมพันธ์ ทางสังคมของวัยรุ่น 2 ประเภท คือ วัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์อันดีกับครอบครัว และมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในระดับที่สูง เกี่ยวเนื่องกับความเป็นอิสระ (Autonomy) และมีความสัมพันธ์สูงระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคม

ซัลลิแวน (Sullivan. 1988 : 1961) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ในการทำการบ้านและความสัมพันธ์ระหว่างการทำบ้านกับการพัฒนาความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 45 คน จากการศึกษาพบว่าในการทำบ้านของนักศึกษาจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังช่วยในการพัฒนาความรับผิดชอบด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมที่สำคัญที่ควรพัฒนาและปลูกฝังให้เกิดแก่เยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไป จากงานวิจัยที่กล่าวมานั้น ส่วนใหญ่พัฒนาความรับผิดชอบโดยการใช้กิจกรรม ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติโดยมีผู้คอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ดี และในการพัฒนาความรับผิดชอบนั้นสถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาและปลูกฝังให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องได้อย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับ ปวส. โดยนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงของวิทยาเขตและคำนึงถึงข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 1 ห้อง จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1. แบบสังเกตที่ 1 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามแผนผังการวิเคราะห์งาน ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาจะเป็นผู้สังเกต
2. แบบสังเกตที่ 2 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบในการให้บริการในกิจการห้องอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม ซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้สังเกตดังนี้

ตาราง 1 รายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปผลการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาวิชาการโรงแรม

รายการพัฒนา/เครื่องมือ	พฤติกรรม	ผู้สังเกต/เก็บรวบรวมข้อมูล	วันที่สังเกต/เก็บรวบรวมข้อมูล	คะแนนเต็ม	หมายเหตุ
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง/แบบสังเกตที่ 1	1. เข้าร่วมประชุมวางแผนการทำงานทุกครั้ง 2. เตรียมความพร้อมในส่วนงานที่ได้รับมอบหมาย 3. ปฏิบัติงานตามกำหนดเวลาที่ได้รับมอบหมาย 4. ดูแลในส่วนงานที่รับผิดชอบด้วยความเรียบร้อย 5. ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน 6. ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เกิดผลดี 7. ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะด้วยดี 8. เขียนบันทึกรายงานผลการปฏิบัติงานตามกำหนดเวลา	อาจารย์ที่ปรึกษา	สัปดาห์ที่ 1-6	10 10 10 10 10 10 10 10	
2. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่/แบบสังเกตที่ 2	1. มาปฏิบัติงานตรงเวลาทั้งไปและกลับ 2. แต่งเครื่องแบบทุกครั้งอย่างเรียบร้อยเหมาะสม 3. กระตือรือร้นเอาใจต่อการให้บริการลูกค้า 4. ดูแลรักษาความสะอาดห้องอาหารในขณะปฏิบัติงานที่ 5. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจและเป็นไปอย่างเรียบร้อย 6. ใช้วาจาสุภาพเหมาะสมในขณะให้บริการลูกค้า 7. พยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว 8. จัดทำสรุปบัญชีรายรับ-รายจ่ายส่งทันตามกำหนด	อาจารย์ประจำวิชา (ผู้วิจัย)	สัปดาห์ที่ 1-6	10 10 10 10 10 10 10 10	

3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ

ในการศึกษาความรับผิดชอบของนักศึกษา การที่จะวัดว่านักศึกษามีความรับผิดชอบหรือไม่นั้นการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกเป็นสิ่งที่วัดได้ดีที่สุดวิธีหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา เวลาในการสังเกตมีการใช้แบบสังเกตที่มีการบันทึกเป็นหลักฐานจึงจะให้ผลที่เชื่อถือได้ ดังนั้นจึงควรมีแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษา โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้าง คือ เพื่อสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมความรับผิดชอบแล้วนำมาสร้างนิยามปฏิบัติการ

1.3 เขียนนิยามความรับผิดชอบในรูปของนิยามเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากกิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหาร

1.4 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติ ซึ่งเป็นพฤติกรรมส่วนใหญ่เป็นประจำและสามารถมองเห็น วัดได้ สังเกตได้ มีหลักฐานในการกระทำ โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติอยู่ขณะดำเนินกิจกรรม

1.5 นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญคือ ผศ.ดร. นิคม ตั้งกะพิภพ อาจารย์ภูวนาท แก้วมณีรัตน์ และอาจารย์กมล โพธิเย็น พิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรม ระยะเวลาในการสังเกต ผู้สังเกต เกณฑ์การให้คะแนน และวิธีการบันทึกว่าครอบคลุมพฤติกรรมความรับผิดชอบหรือไม่ ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปให้อาจารย์ 2 ท่านทดลองสังเกตนักศึกษา ชั้น ปวส. ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ซูศรี วงศ์รัตนะ, 2541: 340) ซึ่งแบบสังเกตที่ 1 ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7950 แบบสังเกตที่ 2 ใช้สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8087

4. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

1. เลือกนักเรียนระดับชั้น ปวส. สาขาวิชาการโรงแรมที่กำลังศึกษา รายวิชา 05-111-104 ศิลปะการต้อนรับและการบริการ จำนวน 40 คน มาเป็นกลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2. กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษา ซึ่งกำหนดระยะเวลาในการพัฒนา 6 สัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ระหว่างวันที่ 3 กันยายน ถึง 7 กันยายน 2544

สัปดาห์ที่ 2 ระหว่างวันที่ 10 กันยายน ถึง 14 กันยายน 2544

สัปดาห์ที่ 3 ระหว่างวันที่ 17 กันยายน ถึง 21 กันยายน 2544

สัปดาห์ที่ 4 ระหว่างวันที่ 24 กันยายน ถึง 28 กันยายน 2544

สัปดาห์ที่ 5 ระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม ถึง 12 ตุลาคม 2544

สัปดาห์ที่ 6 ระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม ถึง 19 ตุลาคม 2544

3. มีการวัดความรับผิดชอบของนักศึกษาก่อนดำเนินการทดลองโดยใช้แบบสังเกต

4. ดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงรายละเอียดและขั้นตอน พร้อมทั้งข้อตกลงในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ดังนี้

4.1.1 แจ้งให้นักศึกษาทราบถึงจุดประสงค์ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าเครื่องมือ วิธีการ และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

4.1.2 ทำความเข้าใจกับนักศึกษาเกี่ยวกับขอบข่ายพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาในกิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม โดยมีลักษณะดังนี้

กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม เป็นกิจกรรมที่ ผู้วิจัยจัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 05-111-104 ศิลปะการต้อนรับและการบริการที่เน้นให้นักศึกษาได้มีการปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญในวิชาชีพ และเป็นการพัฒนาความรับผิดชอบในตัวนักศึกษาให้เกิดขึ้นหลังจากได้ดำเนินกิจกรรมตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดแล้ว กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหาร ของสาขาวิชาการโรงแรม ประกอบด้วยขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมดังนี้

1. การจัดกลุ่มนักศึกษาปฏิบัติงานเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน

2. จัดประชุมนักศึกษาเพื่อชี้แจงการปฏิบัติงาน

3. นักศึกษาประชุมกลุ่มเพื่อเขียนแผนผังการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) แล้วกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงาน จากนั้นจึงนำเสนอให้อาจารย์ผู้สอนพิจารณาเห็นชอบ

4. นักศึกษาปฏิบัติตามผังงานที่แบ่งไว้ โดยเน้นการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมการปฏิบัติการจัดการกิจการร้านอาหาร ของสาขาวิชาการโรงแรม ทุกวันพุธ ตั้งแต่เวลา 7.00 - 19.00 น.

5. นัดประชุมสรุปผลการปฏิบัติการกลุ่มของตน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งการประเมินตนเอง การประเมินจากเพื่อนร่วมงานในกลุ่ม การประเมินจากอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เข้ามาใช้บริการห้องอาหาร

4.1.3 กำหนดข้อตกลงและชี้แจงนักศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของนักศึกษาที่ต้องปฏิบัติตนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ในเรื่อง วิธีการสังเกตพฤติกรรมและปฏิบัติตนตามข้อตกลงของกิจกรรมที่กำหนดให้เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษา

4.1.4 ชี้แจงให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับเกณฑ์การให้คะแนนแบบสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาจากการกระทำกิจกรรม

4.2 ประเมินกิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมในรายวิชาในทุกวันพฤหัสบดีโดยอาจารย์ประจำวิชา โดยใช้แบบสังเกต เพื่อนำข้อมูลไปสรุปผลการพัฒนาความรับผิดชอบ

4.3 เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์ ผู้วิจัยรายงานผลพัฒนาการด้านความรับผิดชอบจากแบบสังเกตจากกิจกรรมที่กำหนดให้ และแจ้งให้นักศึกษาทราบถึงข้อบกพร่องและข้อควรแก้ไขต่าง ๆ พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไขที่ดีขึ้นและให้ปรับปรุงแล้วรายงานผลให้ทราบอีกครั้ง ประเมินด้วยขั้นตอนและวิธีการเดิมในสัปดาห์ต่อไป

4.4 นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากการดำเนินกิจกรรมและจากการประเมินที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ แล้วดำเนินกิจกรรมไปจนครบกำหนดระยะเวลา เพื่อดูพัฒนาการด้านความรับผิดชอบจากการปฏิบัติงานทั้งหมด ตลอดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม

5. เมื่อสิ้นสุดการพัฒนา จำนวน 6 ครั้ง ใช้แบบสังเกตฉบับเดิมกับนักศึกษา เพื่อนำคะแนนไปเปรียบเทียบ และทดสอบนัยสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการของนักศึกษาจากแบบสังเกตที่ 1 และ 2 เป็นรายบุคคลในแต่ละด้าน แล้วนำไปเขียนเส้นกราฟแสดงถึงพัฒนาการความรับผิดชอบ

2. วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จากแบบสังเกตที่ 1 และ 2 เป็นรายสัปดาห์ แล้วนำไปเขียนเส้นกราฟแสดงถึงพัฒนาการความรับผิดชอบ

3. เปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาก่อนการดำเนินการพัฒนา และหลังจากสิ้นสุดการพัฒนา โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2541 : 192-193)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ มีดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N - 1)}}$$

S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

การหาค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบจากผู้สังเกต 2 คน โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

$$r_{xy} = \frac{N \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[(N \sum x^2) - (\sum x)^2][(N \sum y^2) - (\sum y)^2]}}$$

r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
$\sum x$	แทน	ผลรวมจากคะแนนของผู้สังเกตคนที่ 1
$\sum y$	แทน	ผลรวมจากคะแนนของผู้สังเกตคนที่ 2
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมจากคะแนนของผู้สังเกตคนที่ 1 แต่ละตัวยกกำลังสอง
$\sum y^2$	แทน	ผลรวมจากคะแนนของผู้สังเกตคนที่ 2 แต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความรับผิดชอบก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติโดยใช้
กิจกรรม การบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม โดยใช้ t-test for
dependent samples (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541: 192-193)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

- $\sum D$ แทน ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
- $\sum D^2$ แทน ผลรวมความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่ยกกำลังสอง
- n แทน จำนวนคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร โดยการฝึกภาคปฏิบัติในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ความแตกต่างระหว่างคะแนน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล

ตอนที่ 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาเป็นรายสัปดาห์

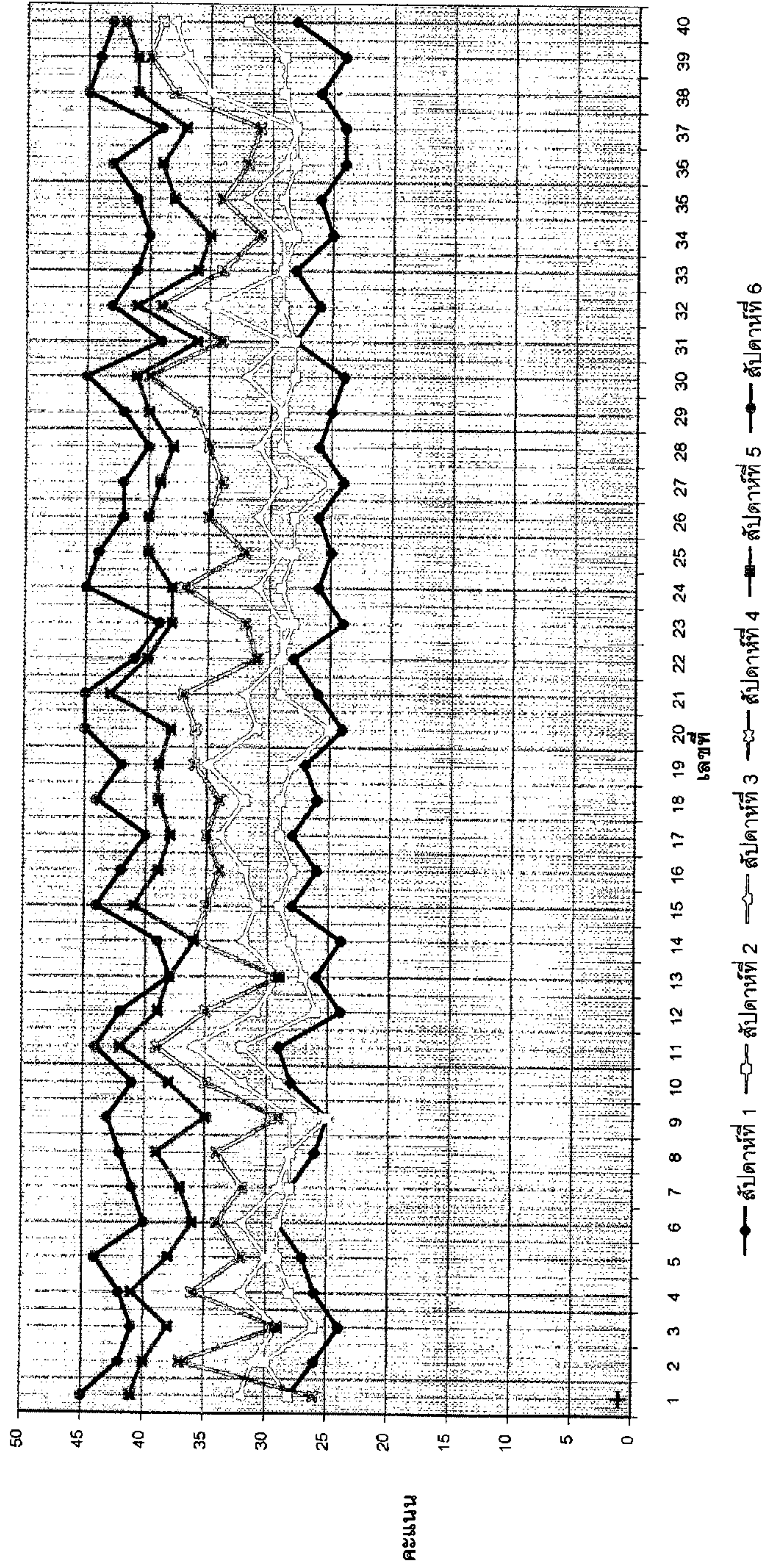
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการของนักศึกษา เป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากแบบสังเกตชุดที่ 1 และชุดที่ 2 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาในช่วงเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 1 และ 2 (ภาคผนวก ข) และได้้นำคะแนนความรับผิดชอบของนักศึกษาแต่ละคนมาเขียนเป็นเส้นกราฟแสดงความรับผิดชอบของนักศึกษา ได้ดังภาพประกอบ 1 และ 2

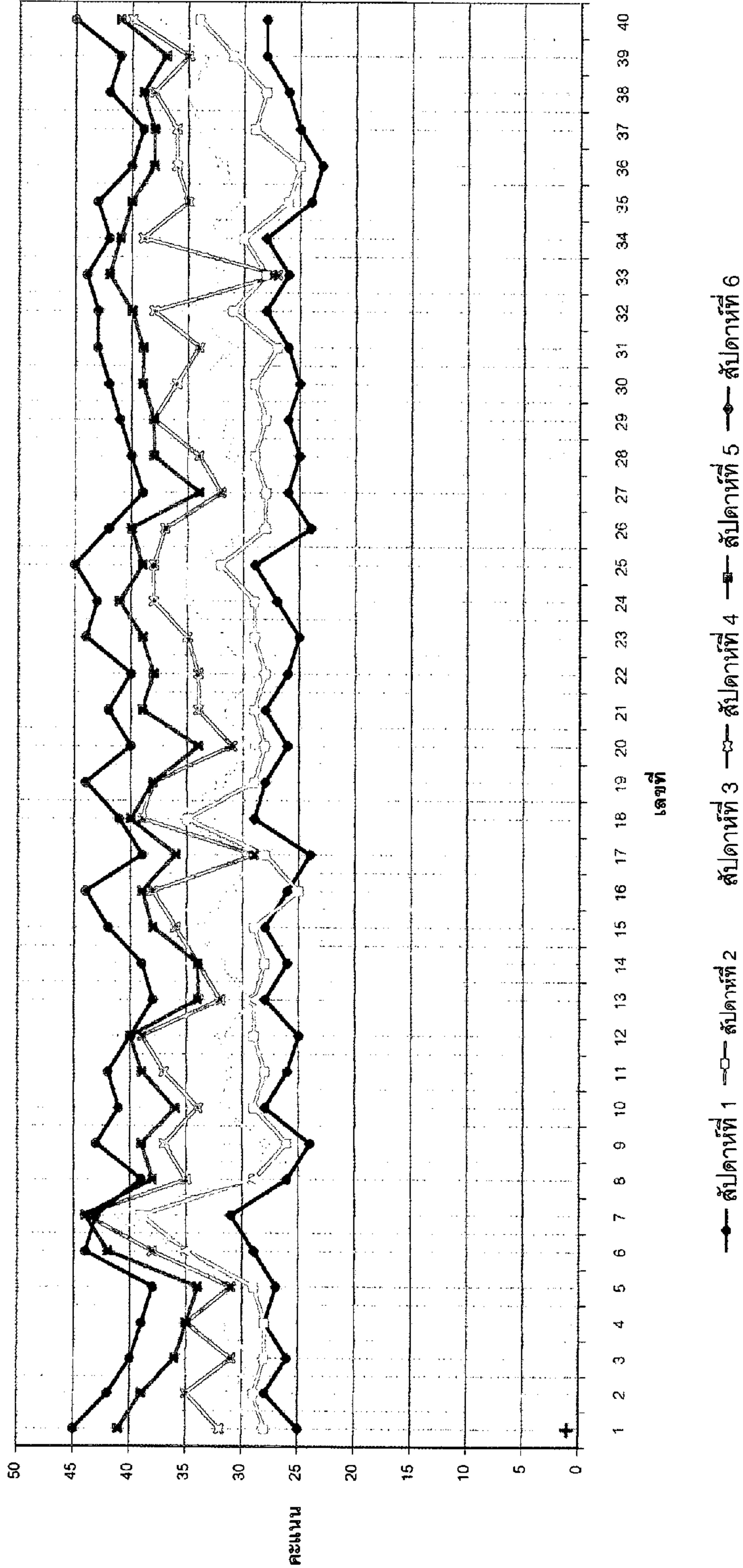
กราฟแสดงคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.)

สาขาวิชาการโรงแรม ชั้นปีที่ 1 เป็นรายบุคคล ในช่วง 6 สัปดาห์

ภาพประกอบ1 แสดงคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม ชั้นปีที่ 1 เป็นรายบุคคล ในช่วง 6 สัปดาห์

กราฟแสดงควมรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่การปฏิบัติงานที่ได้รับบริการ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
สาขาวิชาการโรงแรมปีที่ 1 เป็นรายบุคคลในช่วงเวลา 6 สัปดาห์

ภาพประกอบ 2 แสดงความรับผิดชอบการปฏิบัติงานที่ได้แก่การให้บริการ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรมปีที่ 1 เป็นรายบุคคลในช่วง
เวลา 6 สัปดาห์

จากภาพประกอบ 1 แสดงว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม จำนวน 40 คน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสูงขึ้นในทุกสัปดาห์ และจากภาพประกอบ 2 แสดงว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม จำนวน 40 คน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการสูงขึ้นในทุกสัปดาห์

ตอนที่ 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการของนักศึกษาเป็นรายสัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการของนักศึกษาเป็นรายสัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตชุดที่ 1 และ 2 ในช่วงเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงในตาราง 2

การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการของนักศึกษาก่อนการพัฒนาความรับผิดชอบ และหลังการพัฒนาความรับผิดชอบ (ก่อนเริ่มต้นสัปดาห์ที่ 1 และหลังจากสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 6) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตาราง 3

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรับผิดชอบต่อตนเอง และความ
รับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชา
การโรงแรม เป็นรายสัปดาห์

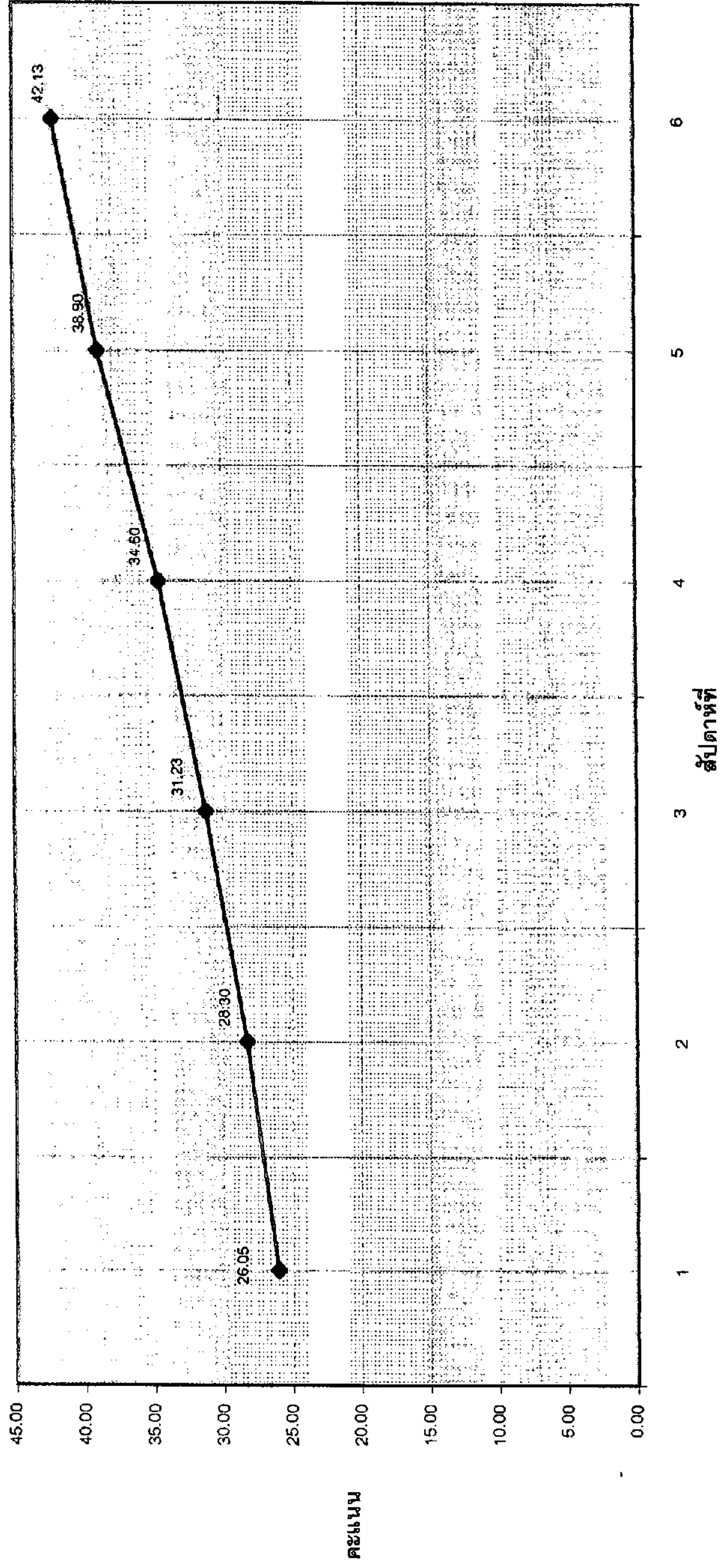
ความรับผิดชอบของนักศึกษา	สัปดาห์ที่ 1		สัปดาห์ที่ 2		สัปดาห์ที่ 3		สัปดาห์ที่ 4		สัปดาห์ที่ 5		สัปดาห์ที่ 6	
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ความรับผิดชอบต่อตนเอง	26.05	1.600	28.30	1.471	31.23	2.537	34.60	2.898	38.90	1.972	42.13	2.028
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	26.53	1.739	29.15	2.685	32.13	2.866	35.73	2.961	38.40	2.426	41.60	1.985
รวม	52.58	3.339	57.45	4.156	63.36	5.403	70.33	5.859	77.30	4.398	83.73	4.013

จากตาราง 2 แสดงว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้นในทุกสัปดาห์ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงขึ้น ตามลำดับ

จากคะแนนเฉลี่ยของความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตลอดทั้ง 6 สัปดาห์ นำมาเขียนเส้นกราฟแสดงความรับผิดชอบได้ดังภาพประกอบที่ 3 และ 4 ดังนี้

กราฟแสดงคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

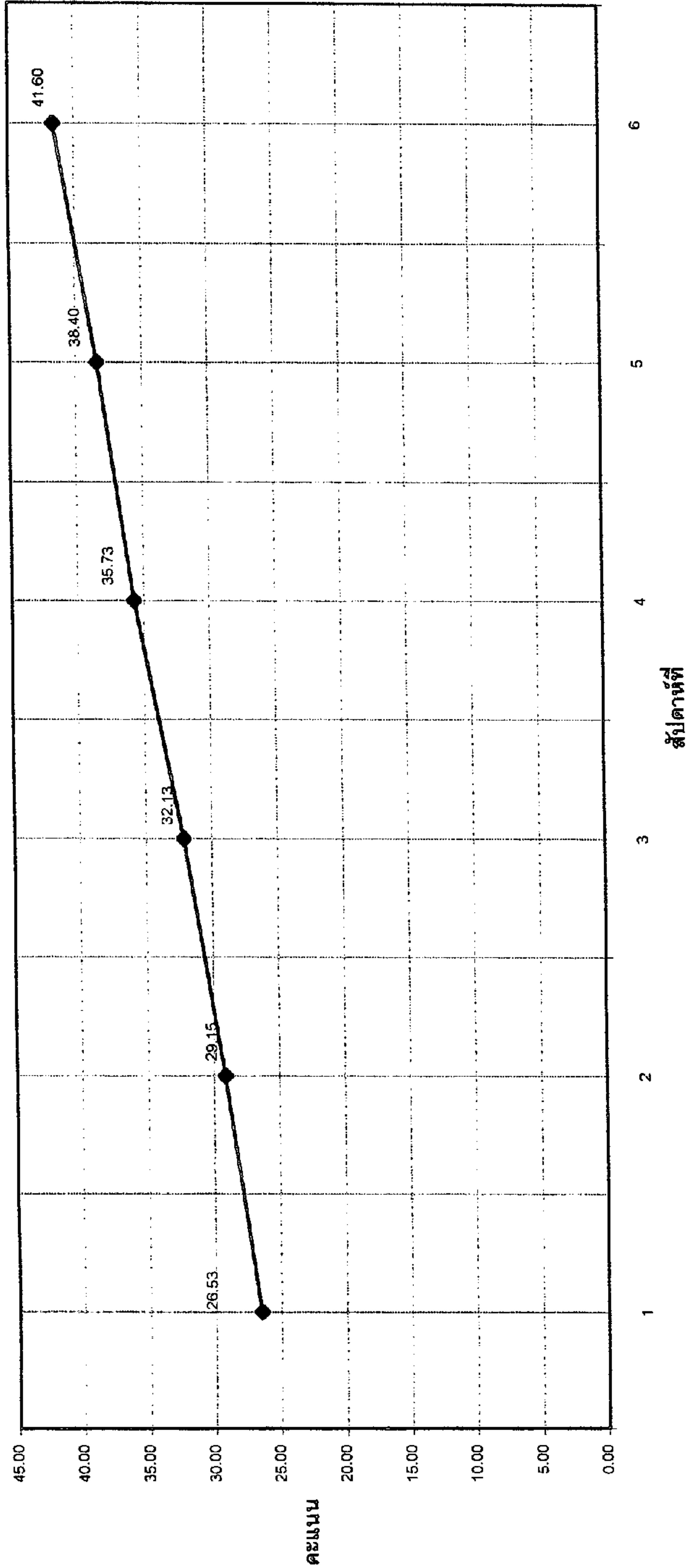
สาขาวิชาการโรงแรม เป็นรายสัปดาห์

ภาพประกอบ 3 แสดงคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม เป็นรายสัปดาห์

จากภาพประกอบที่ 3 แสดงว่านักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบตนเองสูงขึ้นทุกสัปดาห์ตามลำดับ

แสดงคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาปีการศึกษาชั้นสูง (ปวส.)
สาขาวิชาการโรงแรม เป็นรายสัปดาห์

ภาพประกอบ 4 แสดงคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาปีการศึกษาชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม เป็นรายสัปดาห์

จากภาพประกอบที่ 4 แสดงว่านักศึกษาปีการศึกษาชั้นสูง (ปวส.) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงขึ้นทุกสัปดาห์ ตามลำดับ

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ก่อนการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง และ หลังการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง (ก่อนเริ่มต้นสัปดาห์ที่ 1 และหลังจากสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 6)

ความรับผิดชอบต่อ ของนักศึกษา	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		N	ΣD	ΣD^2	t
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S				
ความรับผิดชอบต่อ ตนเอง	28.85	3.262	41.83	2.459	40	519	7327	27.96*
ความรับผิดชอบต่อ หน้าที่	27.93	2.422	41.65	2.392	40	549	7713	28.72*
รวม	56.78	5.684	83.48	4.851	80	1068	15040	56.68

จากตาราง 3 แสดงว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชา การโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่หลังจากการพัฒนา (หลังจากสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 6) สูงขึ้นก่อนการพัฒนา (ก่อนเริ่มต้นสัปดาห์ที่ 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการโรงแรม โดยการฝึกภาคปฏิบัติ
2. การศึกษาความต่อเนื่องในความรับผิดชอบของนักศึกษาหลังจากฝึกภาคปฏิบัติ 2 สัปดาห์

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

นักศึกษามีความรับผิดชอบสูงขึ้นหลังจากใช้กิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ และประเมินผลตามสภาพจริง

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แบบสังเกตที่ 1 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 8 พฤติกรรม

2.2 แบบสังเกตที่ 2 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จำนวน 8 พฤติกรรม

3. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง 6 สัปดาห์ โดยได้มีวัดความรับผิดชอบของนักศึกษาก่อนดำเนินการทดลองโดยใช้แบบสังเกต จากนั้นจึงดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักศึกษาโดยใช้แบบสังเกตที่ 1 สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละสัปดาห์ และพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษา โดยใช้แบบสังเกตที่ 2 สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการในแต่ละสัปดาห์เช่นกัน โดยใช้กิจกรรมการบริหารจัดการ

กิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมสัปดาห์ละ 1 วันซึ่งผู้วิจัยได้มีการทำความเข้าใจชี้แจงข้อตกลงและวิธีการต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้เข้าใจก่อนจากนั้นก็จะมีการประชุมพฤติกรรมด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 ชุด เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์ผู้วิจัยรายงานผลพัฒนาการด้านความรับผิดชอบจากแบบสังเกตจากกิจกรรมที่กำหนดให้ และแจ้งให้นักศึกษาทราบถึงข้อบกพร่องและข้อควรแก้ไขต่าง ๆ พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไขที่ดีขึ้นและให้ปรับปรุงแล้วรายงานผลให้ทราบอีกครั้ง จากนั้นก็ประเมินด้วยขั้นตอนและวิธีการเดิมในสัปดาห์ต่อไป หลังจากนั้นนักศึกษา ก็จะเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากการดำเนินกิจกรรมและจากการประเมินที่ได้รับในแต่ละสัปดาห์ แล้วดำเนินกิจกรรมไปจนครบกำหนดระยะเวลา 6 สัปดาห์ เพื่อดูพัฒนาการด้านความรับผิดชอบจากการปฏิบัติงานทั้งหมด ตลอดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม และเมื่อสิ้นสุดการพัฒนาจำนวน 6 ครั้งแล้ว ใช้แบบสังเกตฉบับเดิมกับนักศึกษา เพื่อนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนการพัฒนา และทดสอบนัยสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการของนักศึกษาจากแบบสังเกตที่ 1 และ 2 เป็นรายบุคคลในแต่ละด้าน แล้วนำไปเขียนเส้นกราฟแสดงถึงพัฒนาการความรับผิดชอบ

2. วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จากแบบสังเกตที่ 1 และ 2 เป็นรายสัปดาห์ แล้วนำไปเขียนเส้นกราฟแสดงถึงพัฒนาการความรับผิดชอบ

3. เปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักศึกษาก่อนการดำเนินการพัฒนา และหลังจากสิ้นสุดการพัฒนา โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2541 : 192-193)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้นในทุกสัปดาห์ และความรับผิดชอบต่อตนเองหลังจากสิ้นสุดการพัฒนา สูงขึ้นจากการเริ่มต้นพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงขึ้นในทุกสัปดาห์ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่หลังจากสิ้นสุดการพัฒนา สูงขึ้นจากการเริ่มต้นพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้นในทุกสัปดาห์ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองหลังจากสิ้นสุดการพัฒนาสูงขึ้นจากการเริ่มต้นพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมการบริหาร จัดการ กิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม และการประเมินจากการสังเกตที่ผู้วิจัยใช้แบบ สังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 ชุด ที่ได้สร้างขึ้นนี้มีผลทำให้ความรับผิดชอบของนักศึกษาสูงขึ้น กล่าวคือ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชา การโรงแรมในแต่ละสัปดาห์โดยกำหนดขั้นตอนการทำงานและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเอาไว้อย่าง ชัดเจนด้วยการให้นักศึกษาแต่ละคนได้มีประสบการณ์จริงและมีโอกาสผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน หน้าที่กันไปเรื่อยๆ นั้นทำให้นักศึกษารู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีโอกาสได้แสดง ความคิดเห็น เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจการที่ดำเนินอยู่ นอกจากนี้นักศึกษายังได้มีโอกาส รับทราบถึงผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนในแต่ละสัปดาห์ จากคะแนนการประเมินด้วยการใช้แบบ สังเกตที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทำให้นักศึกษาแต่ละคนเกิดความกระตือรือร้น และตระหนักถึง การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมกาปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดียิ่งขึ้น จากการที่ผู้วิจัยได้ให้ คำแนะนำ สรุปชี้แนะข้อบกพร่อง และเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนมีการเสริม แรงด้วยการให้กำลังใจ เช่น คำชมเชย การให้รางวัลแก่นักงานดีเด่นในแต่ละสัปดาห์นั้น ทำใ้ นักศึกษาแต่ละคนมีความกระตือรือร้นและพยายามปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อจะได้ทำ คะแนนของตนให้สูงขึ้น และมีโอกาสได้รับรางวัล และการยกย่องให้เป็นที่ยอมรับบ้าง ดังนั้น นักศึกษาแต่ละคนจึงมีพัฒนาการความรับผิดชอบด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายสูงขึ้นใน ทุกสัปดาห์ ทั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของประเทิน มหาจันทร์ (2536 : 7, 29 – 36) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีความรับผิดชอบจะรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จ และความสำเร็จะเป็นรางวัลกระตุ้นให้ ปฏิบัติต่อไป ส่วนเด็กที่ขาดความรับผิดชอบเมื่อผลเสียเกิดขึ้น ผลเสียนั้นจะเป็นการลงโทษและ เป็นคำติเตียน เป็นการบั่นทอนกำลังใจของเด็กเป็นผลทำให้การนับถือตนเองของเด็กลดลง เด็กจะไม่เชื่อมั่นในการกระทำของตนและการกระทำที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กจะมี ทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองและต่อชีวิต ดังนั้นการปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดแก่เด็กต้องสร้าง บรรยากาศของการให้รางวัลเพื่อเกิดแรงกระตุ้นในการแสดงพฤติกรรม หากเด็กไม่ได้รับรางวัล หรือคำชมจากพฤติกรรมที่เขาแสดงออกก็เป็นการยากที่จะทำให้เด็กมีความรับผิดชอบได้ ดังนั้น ในการสอนเด็กให้มีความรับผิดชอบจึงต้องคำนึงถึงการเสริมแรงด้วย เช่น มีการให้รางวัล กล่าวคำชมเชย การแสดงความยินดี เป็นต้น และจัสติน (จอร์จตัน นันท์ทวิกุล, 2538 : 31 – 32 ; อ้างอิงจาก Justin, 1950 : 722) ที่กล่าวถึง การ ปลูกฝังความรับผิดชอบไว้ว่าความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่ดีประการหนึ่งควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในเด็กทั้งนี้เพราะเป็นคุณลักษณะ อันพึงปรารถนาของสังคม ความรับผิดชอบไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด ความคิดรวบยอดเรื่อง

“ถูก” หรือ “ผิด” เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และอบรมโดยตรง กล่าวคือถ้าการอบรมเข้มงวดและเคร่งครัดจนเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล และขัดขวางการปรับตัวที่ดีของเด็ก แต่ในทางกลับกัน ความรู้สึกที่ไม่ได้รับการพัฒนา จะนำไปสู่ความรับผิดชอบที่หย่อนจึงเห็นได้ว่าวิธีการปลูกฝังอบรมนั้นมีความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคณิงรัตน์ ลาโพธิ์ (2536 : 66) ที่ได้ศึกษาผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของตุษฎี ทรัพย์ปรง (2529 : 34 – 55) ที่ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานต่ำ จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการ角色扮演มีพัฒนาการและมีความแตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ และงานวิจัยของซัลลิแวน (Sullivan, 1988 : 1961) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ในการทำการบ้านและความสัมพันธ์ระหว่างการทำบ้านกับการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 45 คน จากการศึกษาพบว่า ในการทำการบ้านของนักศึกษาจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังช่วยให้การพัฒนาความรับผิดชอบอีกด้วย ผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นต่างก็ใช้กิจกรรมและให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติด้วยตนเอง มีการให้รางวัลเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่ได้ใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม ทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรมมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูงขึ้นในทุกสัปดาห์ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่หลังจากสิ้นสุดการพัฒนาสูงขึ้นจากการเริ่มต้นพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรม และการประเมินจากการสังเกตที่ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 ชุด ที่ได้สร้างขึ้นนี้มีผลทำให้ความรับผิดชอบของนักศึกษาสูงขึ้น กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการในการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมของนักศึกษาทุกคนในแต่ละสัปดาห์ที่มีการแบ่งหน้าที่และกำหนดลักษณะเนื้องานของแต่ละฝ่ายเอาไว้แล้วอย่างชัดเจน และในทุกครั้งยังมีการจัดประชุมแบ่งงาน หมุนเวียนสับเปลี่ยนหน้าที่ของแต่ละฝ่ายกันอย่างทั่วถึงเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้งานใน

หน้าที่ของแต่ละฝ่ายทำให้นักศึกษาทุกคนสามารถเข้าใจในลักษณะของเนื้องาน และเข้าใจขั้นตอนของการทำงานได้อย่างชัดเจน ประกอบกับการได้รับทราบผลการประเมินการทำงานจากแบบสังเกตพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา 2 ชุดสำหรับใช้วัดพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการทำให้นักศึกษาแต่ละคนสามารถนำมาใช้ข้อมูลพื้นฐานในการทวนสอบ แก้ไข และปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการของตนให้ดีขึ้น จนเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดผลของการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาได้สูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันการที่ผู้วิจัยได้มีการจัดประชุมนักศึกษาทุกครั้งหลังจากได้ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการจบลงในแต่ละสัปดาห์เพื่อจะได้ชี้แจง ชี้จุดบกพร่อง เสนอแนะข้อควรปรับปรุง ชมเชย ให้รางวัลเพื่อเป็นการช่วยให้พฤติกรรมที่ดีต่างๆ คงทนถาวรอยู่ตลอดไป และมีการพัฒนาสูงขึ้นในการปฏิบัติงานครั้งต่อ ๆ ไป ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นักศึกษาแต่ละคนจึงเกิดการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการสูงขึ้นในทุกสัปดาห์ ทั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของชาลีอง วุฒิจันทร์ (2524 : 93 – 99) ที่กล่าวว่า การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อสร้างความรับผิดชอบนั้น การใช้การเล่นบทบาทสมมติที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ที่สมมติขึ้นนั้นจะเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมที่ตนแสดงอย่างลึกซึ้ง ทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มดีขึ้น และแนวคิดของไซด์แมน (Siedman, 1962 : 408 – 411) ได้กล่าวถึงทักษะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบเอาไว้ว่า เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริงให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงานการจัดประสบการณ์ให้เด็กรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ควรให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของบุคคล ต้องระลึกไว้เสมอว่า ในการทำงานนั้น เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ ตั้งงานวิจัยของอุไร ดุลยเกษม (2529 : 225) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแผนภูมิกิจกรรม (Flow Chat) กับการสอนตามคู่มือครูผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันและงานวิจัยของดุขุฎี ทรัพย์ปรุง (2529 : 34 – 35) ที่ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานต่ำ จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติมีพัฒนาการและมีความแตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ และการศึกษาของคณิงรัตน์ ลาโพธิ์ (2535 : 66) ที่ได้ศึกษาผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบ

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นต่างก็ใช้กิจกรรมและให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนปฏิบัติด้วยตนเองมีการให้รางวัลเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่ได้ใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมและการประเมินจากการสังเกตในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการโรงแรม ทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมการบริหารจัดการกิจการร้านอาหารของสาขาวิชาการโรงแรมและประเมินด้วยการใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น สามารถพัฒนาความรับผิดชอบของนักศึกษาได้ และควรมีการส่งเสริมให้นำแนวคิดดังกล่าวในไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนของวิชาต่างๆ ด้วย

1.2 การพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษานั้นจะต้องมีการกิจกรรมภาคปฏิบัติที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมออกมาตามจริงให้มากที่สุดและใช้แบบวัดพฤติกรรมประเมินผลการปฏิบัตินั้นออกมาให้ชัดเจน เพื่อจะได้มองเห็นพัฒนาการความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นของนักศึกษาแต่ละคน

1.3 การพัฒนาความรับผิดชอบจะต้องมีการเสริมแรงเพื่อเป็นการเพิ่มอัตราการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้มากยิ่งขึ้น การให้รางวัล การให้คำชมเชยในพฤติกรรมที่ดีถูกต้อง เหมาะสมจะทำให้นักศึกษาทำพฤติกรรมเหล่านั้นมากขึ้น ในขณะที่การชี้แจงให้นักศึกษาได้รับทราบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน การเสนอแนะข้อควรปรับปรุงแก้ไข และการชี้แนวทางอันเหมาะสมของพฤติกรรมที่น่าจะเกิดขึ้นในการทำงาน จะช่วยให้ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลงได้ แต่ก็ยังคงเป็นการไม่ทำให้นักศึกษาสูญเสียกำลังใจ หรือเกิดทัศนคติไม่ดีในการทำงานในครั้งต่อไป

1.4 การพัฒนาความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร เพราะความรับผิดชอบของคนเราไม่สามารถจะสร้างให้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาจำกัดได้ ดังนั้นการจัดโปรแกรมในการพัฒนาจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทั้งในด้านของการใช้ระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติและตัวเนื้องานที่จะให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติก็จะต้องมีความเหมาะสมและต้องให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าและเกิดการยอมรับว่าเป็นกิจกรรมที่จะเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง

1.5 การประเมินผลความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาจำเป็นต้องยิ่งที่จะวัดจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง และสามารถวัดออกมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องมีการประเมินถึงพัฒนาการของความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนโดยจะต้องเปรียบเทียบระหว่างก่อนการพัฒนากับหลังจากการพัฒนาล่าสุดลงแล้วด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาติดตามผลในระยะต่อไปของนักศึกษา เพื่อดูถึงความคงทนของพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาวouldคงอยู่มากน้อยเพียงใดเมื่อระยะเวลาผ่านไป

2.2 ควรใช้ระยะเวลาในการศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบให้ยาวนานกว่านี้เพื่อให้เกิดการปลูกฝังพฤติกรรมอย่างถาวรชัดเจน และมองเห็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด

2.3 ควรใช้วิธีดำเนินการทดลองครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงทดลองอย่างแท้จริงโดยมีกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นกลุ่มควบคุม กับกลุ่มทดลองที่ได้รับการพัฒนาจากโปรแกรมต่างๆ ที่ผู้วิจัยคิดค้นขึ้นมาแล้วนำผลมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงคุณค่าของโปรแกรมการพัฒนาอย่างชัดเจนว่าส่งผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษามากน้อยเพียงใด

2.4 ควรมีการศึกษาย้ายผลไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่างๆ โดยนำแนวคิด และแนวการประเมินผลตามสภาพจริงไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์โดยนำไปใช้ในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมอื่นๆ ที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาเพื่อจะทำให้ผู้เรียนไปเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม อารมณ์สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้สมดังจุดมุ่งหมายที่กำหนดเป็นสาระสำคัญไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล. (2530). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนิสิต*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วัดผลและประเมินผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์. (2519). *วัยรุ่นและการปรับปรุงบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช. คณิงรัตน์ ลาโพธิ์. (2535). *ผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ พวงยอด. (2543). *การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัสรัตน์ นันทัยทวิกุล. (2538). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). *หลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา. ไชยรัตน์ ปรานี. (2531). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบซินติเคทกับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดุขุฎี ทรัพย์ปรุง. (2529). *ผลการใช้บทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- นภดล ภาชนะวิเชียร. (2540). *การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วัดผลและประเมินผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2536). *สอนเด็กให้มีความรับผิดชอบ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์การพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เจริญผลการพิมพ์.
- รัชนี้ ตฤณารมย์. (2520). *การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้น ม.ศ.1 ในห้องเรียนแผนศูนย์การเรียนและแบบครูเป็นศูนย์กลาง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก นนธิจันทร์. (2540). *การเรียนการสอนและการประเมินผลจากสภาพจริง โดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน*. สุรินทร์: รุ่งชนเกียรติออฟเซ็ท.
- สมศักดิ์ ชินพันธ์. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึก รับผิดชอบต่อและมโนภาพแห่งตน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2531). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2541). *แฟ้มสะสมงาน*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์ จำกัด
- อนวัติ คุณแก้ว. (2538). *การวัดและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารีย์ เศรษฐชัย. (2520). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สภาวิชาชีพไทย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อาวุธ พรหมมานอก. (2534). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบ ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนด้วยบทเรียน ไม่ดูลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อุไร ดุลยเกษม. (2529). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและ ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนตามแผนภูมิกิจกรรม (Flow Chart) กับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- Berkowitz, Leonard and Kenneth, Lutterman G. (1986). *The Public Opinion Quarterly & Summer. 169-185.*
- Hamitan, Stepen F. and Fenzel, Mickey. L. *Journal of Adolescent Research.*
- Sullivan, Jeanne Ellen. (1998). *Dissertation Abstracts International.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสังเกตที่ 1 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
2. แบบสังเกตที่ 2 สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ

แบบสังเกตที่ 1

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือเมื่อนักศึกษาแสดง/ไม่แสดง หรือปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

สัปดาห์ที่.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ชื่อผู้สังเกต.....

ข้อ	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม			คะแนนที่ได้รับ
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นครั้งคราว	ไม่ปฏิบัติ	
1	เข้าร่วมประชุมวางแผนการทำงานทุกครั้ง				
2	เตรียมความพร้อมในส่วนงานที่ได้รับมอบหมาย				
3	ปฏิบัติงานตามกำหนดเวลาที่ได้รับมอบหมาย				
4	ดูแลในส่วนงานที่รับผิดชอบด้วยความเรียบร้อย				
5	ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงาน				
6	ตั้งใจปฏิบัติในหน้าที่ของตนให้เกิดผลดี				
7	ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะด้วยดี				
8	เขียนบันทึกรายงานผลการปฏิบัติส่งตามกำหนดเวลา				
รวมคะแนน					

แบบสังเกตที่ 2

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ

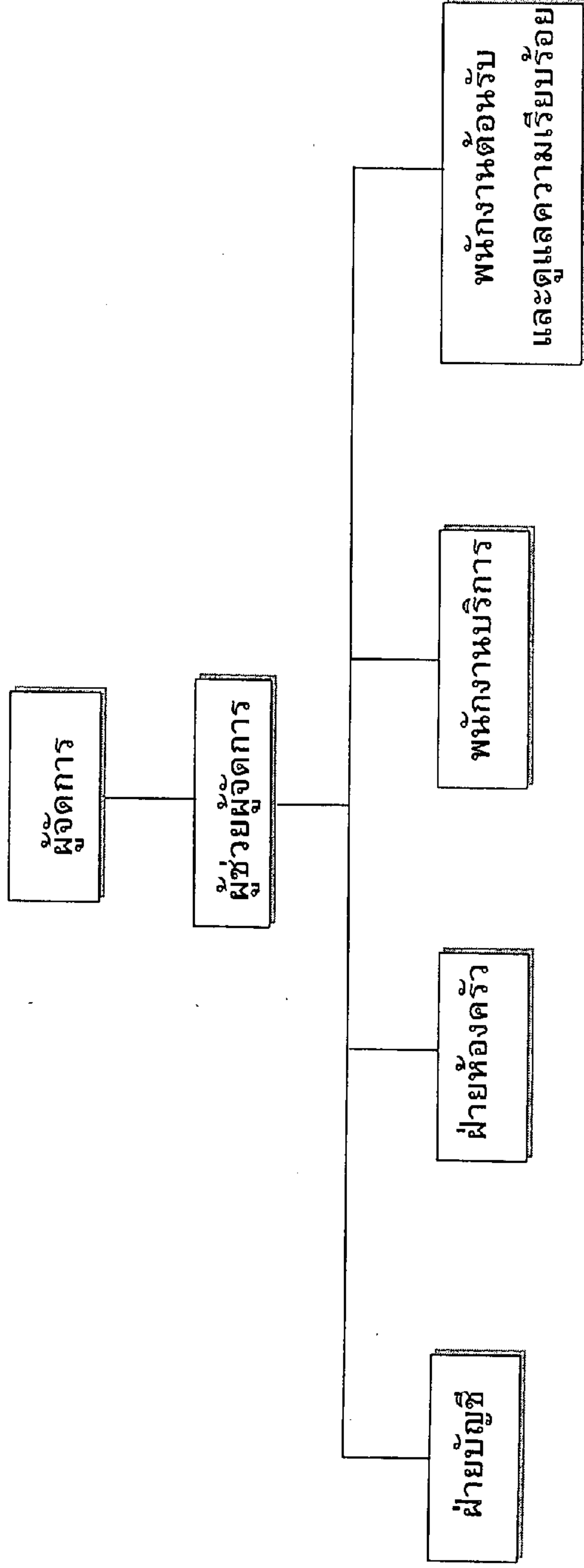
คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือเมื่อนักศึกษาแสดง/ไม่แสดง หรือปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

สัปดาห์ที่.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ชื่อผู้สังเกต.....

ข้อ	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม			คะแนนที่ได้รับ
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นครั้งคราว	ไม่ปฏิบัติ	
1	มาปฏิบัติงานตรงเวลาทั้งไปและกลับ				
2	แต่งเครื่องแบบทุกครั้งอย่างเรียบร้อยเหมาะสม				
3	กระตือรือร้นเอาใจใส่ต่อการให้บริการลูกค้า				
4	ดูแลรักษาความสะอาดห้องอาหารในขณะปฏิบัติหน้าที่				
5	ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจและเป็นไปอย่างเรียบร้อย				
6	ใช้วาจาสุภาพเหมาะสมในขณะให้บริการลูกค้า				
7	พยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ				
8	จัดทำสรุปบัญชีรายรับ-รายจ่ายส่งทันตามกำหนด				
รวมคะแนน					

แผนผังการวิเคราะห์งาน (Task Analysis)
การปฏิบัติงานขายอาหาร ณ ห้องอาหารเชียงใหม่ฮอลล์

แบบสังเกตที่ 1

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือเมื่อนักศึกษาแสดง/ไม่แสดง หรือปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

สัปดาห์ที่.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ชื่อผู้สังเกต.....

ข้อ	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม			คะแนนที่ได้รับ
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นครั้งคราว	ไม่ปฏิบัติ	
1	ผู้จัดการ				
	เข้าร่วมประชุมวางแผนการทำงานทุกครั้ง				
	มีมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม				
	มีความคิดสร้างสรรค์ในการวางแผนดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
	พยายามแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ				
2	ทำงานอย่างเต็มความสามารถตามหน้าที่ของตน				
	ผู้ช่วยผู้จัดการ				
	เข้าร่วมประชุมวางแผนการทำงานทุกครั้ง				
	มีมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม				
	มีความคิดสร้างสรรค์ในการวางแผนดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
3	พยายามแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ				
	ทำงานอย่างเต็มความสามารถตามหน้าที่ของตน				
	ฝ่ายบัญชี				
	ทำงานด้วยความรอบคอบระมัดระวังจนได้ผลดี				
	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของงานที่กำหนดไว้				

ข้อ	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม			คะแนนที่ได้รับ
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นครั้งคราว	ไม่ปฏิบัติ	
	ฝ่ายบัญชี				
3	ทำงานที่ได้รับมอบหมายตามแนวทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ				
4	จัดทำผลงานเปิดเผยต่อเพื่อนร่วมงานและสามารถให้ตรวจสอบได้อยู่เสมอ				
5	ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่และใส่ใจในการปรับปรุงแก้ไขงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดผลดีอยู่เสมอ				
	ฝ่ายห้องครัว				
1	มีการวางแผนประกอบอาหารไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน				
2	เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมในการประกอบอาหารทุกครั้ง				
3	รักษาความสะอาดและจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ				
4	นำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับงาน				
5	ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
	พนักงานบริการ				
1	พยายามทำความเข้าใจและใส่ใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย				
2	ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องมีการตักเตือนหรือควบคุม				
3	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้				
4	มีความคิดริเริ่มในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตนให้เกิดผลดีและเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ				
5	มีความเสียสละ อดทน และสู้งานด้วยความตั้งใจจริง				
	พนักงานต้อนรับและดูแลความเรียบร้อย				
1	พยายามทำความเข้าใจและใส่ใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย				
2	ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องมีการตักเตือนหรือควบคุม				

ข้อ	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม			คะแนนที่ได้รับ
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นครั้งคราว	ไม่ปฏิบัติ	
3	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้				
4	มีความคิดริเริ่มในการปรับปรุงการปฏิบัติงานตนให้เกิดผลดีและเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ				
5	มีความเสียสละ อดทน และสู้งานด้วยความตั้งใจจริง				
รวมคะแนน					

แบบสังเกตที่ 2

แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบหน้าที่ ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการ

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือเมื่อนักศึกษาแสดง/ไม่แสดง หรือปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติพฤติกรรมนั้น

สัปดาห์ที่.....

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ชื่อผู้สังเกต.....

ข้อ	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม			คะแนนที่ได้รับ
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นครั้งคราว	ไม่ปฏิบัติ	
1	ผู้จัดการ				
	มาปฏิบัติงานตรงเวลาทั้งไปและกลับ				
	แต่งเครื่องแบบทุกครั้งอย่างเรียบร้อยเหมาะสม				
	พยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ				
	ควบคุมสั่งการลูกน้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
	ใช้ถ้อยคำและกิริยาท่าทางในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม				
2	ผู้ช่วยผู้จัดการ				
	มาปฏิบัติงานตรงเวลาทั้งไปและกลับ				
	แต่งเครื่องแบบทุกครั้งอย่างเรียบร้อยเหมาะสม				
	พยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ				
	ควบคุมสั่งการลูกน้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
	ใช้ถ้อยคำและกิริยาท่าทางในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม				
3	ฝ่ายบัญชี				
	คิดราคาอาหารและออกใบเสร็จรับเงินอย่างถูกต้อง				
	จัดทำสรุบบัญชีรายรับ-รายจ่ายส่งทันตามกำหนด				
	ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย รวดเร็ว และถูกต้อง				

ข้อ	พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม			คะแนนที่ได้รับ
		ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นครั้งคราว	ไม่ปฏิบัติ	
4	แต่งเครื่องแบบทุกครั้งอย่างเรียบร้อยเหมาะสม				
5	ใช้ถ้อยคำ กิริยาท่าทางในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเหมาะสม				
	ฝ่ายห้องครัว				
1	ประกอบอาหารได้ถูกต้องตามใบสั่งอาหารที่ได้รับอย่างรวดเร็ว				
2	ประกอบอาหารได้รสชาติเหมาะสม สะอาดน่ารับประทาน				
3	ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่โดยไม่พูดคุยขณะประกอบอาหาร				
4	สวมหมวกและผ้ากันเปื้อนทุกครั้งเมื่อปฏิบัติงาน				
5	เก็บอุปกรณ์การทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อยหลังปิดบริการ				
	พนักงานบริการ				
1	มาปฏิบัติงานตรงเวลาทั้งไปและกลับ				
2	ให้การดูแลและรับรองลูกค้าได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว				
3	แต่งเครื่องแบบในการปฏิบัติงานอย่างเรียบร้อยทุกครั้งเหมาะสม				
4	แสดงกิริยาท่าทางและพูดจาสุภาพในขณะให้บริการลูกค้า				
5	ดูแลรักษาความสะอาดบนโต๊ะอาหารและบริเวณรอบข้างด้วยความรวดเร็วและเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ				
	พนักงานต้อนรับและดูแลความเรียบร้อย				
1	ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยดีในการต้อนรับลูกค้า				
2	ดูแลรักษาความสะอาดบนโต๊ะอาหารและบริเวณรอบข้าง				
3	ด้วยความรวดเร็วและเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ				
	มาปฏิบัติงานตรงเวลาทั้งไปและกลับ				
4	ให้การดูแลและรับรองลูกค้าได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว				
5	แต่งเครื่องแบบทุกครั้งอย่างเรียบร้อยเหมาะสม				
รวมคะแนน					

ภาคผนวก ข

1. ผลการวิเคราะห์คะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. ผลการวิเคราะห์คะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อหน้าที่
3. เปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นรายบุคคล ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายก่อนและหลังดำเนินการพัฒนา
4. เปรียบเทียบคะแนนความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นรายบุคคล ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการก่อนและหลังดำเนินการพัฒนา

แบบสังเกตที่ 1

วัดความรับผิดชอบต่อตนเอง

N	สัปดาห์ที่ 1 (50)	สัปดาห์ที่ 2 (50)	สัปดาห์ที่ 3 (50)	สัปดาห์ที่ 4 (50)	สัปดาห์ที่ 5 (50)	สัปดาห์ที่ 6 (50)
1	28	28	32	36	41	45
2	26	30	31	37	40	42
3	24	26	29	29	38	41
4	26	28	32	36	41	42
5	27	29	30	32	38	44
6	29	29	32	34	36	40
7	28	28	29	32	37	41
8	26	28	28	34	39	42
9	25	25	28	29	35	43
10	28	29	32	35	38	41
11	29	32	36	39	42	44
12	24	26	31	35	39	42
13	26	27	29	29	38	38
14	24	28	32	36	36	39
15	28	29	31	35	41	44
16	26	28	32	34	39	42
17	28	29	34	35	38	40
18	26	29	32	34	39	44
19	27	28	35	36	39	42
20	24	25	31	36	38	45
21	26	29	32	37	43	45
22	28	29	29	31	40	41
23	24	28	29	32	38	39
24	26	29	31	37	39	45
25	25	28	29	32	40	44
26	26	28	31	35	40	42

N	สัปดาห์ที่ 1 (50)	สัปดาห์ที่ 2 (50)	สัปดาห์ที่ 3 (50)	สัปดาห์ที่ 4 (50)	สัปดาห์ที่ 5 (50)	สัปดาห์ที่ 6 (50)
27	24	25	29	34	39	42
28	26	29	31	35	38	40
29	25	29	29	36	40	42
30	24	28	32	40	41	45
31	28	28	29	34	36	39
32	26	29	35	39	41	43
33	28	29	29	34	36	41
34	25	28	29	31	35	40
35	26	29	32	34	38	41
36	24	28	29	32	39	43
37	24	28	28	31	37	39
38	26	29	35	38	41	45
39	24	29	37	40	41	44
40	28	32	38	39	42	43
รวม	$\Sigma = 1042$	$\Sigma = 1132$	$\Sigma = 1249$	$\Sigma = 1384$	$\Sigma = 1556$	$\Sigma = 1685$
	$\bar{x} = 26.05$	$\bar{x} = 28.30$	$\bar{x} = 31.23$	$\bar{x} = 34.60$	$\bar{x} = 38.90$	$\bar{x} = 42.13$
	S.D.=1.60	S.D.=1.471	S.D.=2.537	S.D.=2.898	S.D.=1.972	S.D.=2.028

แบบสังเกตที่ 2
วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่

N	สัปดาห์ที่ 1 (50)	สัปดาห์ที่ 2 (50)	สัปดาห์ที่ 3 (50)	สัปดาห์ที่ 4 (50)	สัปดาห์ที่ 5 (50)	สัปดาห์ที่ 6 (50)
1	25	28	29	32	41	45
2	28	29	31	35	39	42
3	26	28	29	31	36	40
4	28	28	32	35	35	39
5	27	29	31	31	34	38
6	29	35	35	38	42	44
7	31	39	42	44	44	43
8	26	29	29	35	38	39
9	24	26	28	37	39	43
10	28	29	32	34	36	41
11	26	28	31	37	39	42
12	25	29	32	39	40	40
13	28	29	29	32	34	38
14	26	28	32	34	34	39
15	28	29	34	36	38	42
16	26	25	31	38	39	44
17	24	28	29	29	36	39
18	29	35	36	39	40	41
19	28	29	32	38	38	44
20	26	28	29	31	34	40
21	28	29	32	34	39	42
22	26	28	29	34	38	40
23	25	29	32	35	39	44
24	27	29	35	38	41	43
25	29	32	35	38	39	45
26	24	28	29	37	40	42
27	26	28	29	32	34	39

N	สัปดาห์ที่ 1 (50)	สัปดาห์ที่ 2 (50)	สัปดาห์ที่ 3 (50)	สัปดาห์ที่ 4 (50)	สัปดาห์ที่ 5 (50)	สัปดาห์ที่ 6 (50)
28	25	29	31	34	38	40
29	26	28	32	38	38	41
30	25	29	34	36	39	42
31	26	27	31	34	39	43
32	28	31	35	38	40	43
33	26	28	32	37	42	44
34	28	30	34	39	41	42
35	24	26	30	35	40	43
36	23	25	32	36	38	40
37	25	29	34	36	38	39
38	26	28	35	38	39	42
39	28	31	33	35	37	41
40	28	34	38	40	41	45
รวม	$\Sigma = 1061$	$\Sigma = 1166$	$\Sigma = 1285$	$\Sigma = 1429$	$\Sigma = 1536$	$\Sigma = 1664$
	$\bar{x} = 26.53$	$\bar{x} = 29.15$	$\bar{x} = 32.13$	$\bar{x} = 35.73$	$\bar{x} = 38.40$	$\bar{x} = 41.60$
	S.D.=1.739	S.D.=2.685	S.D.=2.866	S.D.=2.961	S.D.=2.426	S.D.=1.985

แบบสังเกตที่ 1
วัดความรับผิดชอบตนเอง

N	ก่อนการพัฒนา (50)	หลังการพัฒนา (50)
1	28	42
2	26	45
3	32	46
4	25	38
5	26	37
6	27	39
7	25	40
8	24	44
9	27	45
10	32	43
11	26	42
12	28	45
13	25	40
14	30	42
15	28	45
16	23	41
17	31	41
18	35	42
19	32	38
20	26	42
21	26	38
22	29	40
23	32	45
24	34	43
25	27	42
26	28	44
27	35	41
28	26	46

N	ก่อนการพัฒนา (50)	หลังการพัฒนา (50)
29	32	42
30	31	38
31	34	45
32	29	43
33	28	40
34	26	44
35	35	40
36	32	41
37	30	42
38	28	39
39	29	43
40	27	40
รวม	$\sum = 1154$	$\sum = 1673$
	$\bar{x} = 28.85$	$\bar{x} = 41.83$
	S.D. = 3.262	S.D. = 2.459

แบบสังเกตที่ 2
วัดความรับผิดชอบต่อหน้าที่

N	ก่อนการพัฒนา (50)	หลังการพัฒนา (50)
1	26	41
2	25	38
3	31	46
4	24	37
5	25	42
6	26	40
7	28	41
8	32	45
9	30	44
10	28	42
11	27	39
12	28	41
13	29	44
14	31	42
15	26	38
16	26	41
17	28	44
18	27	41
19	26	43
20	31	45
21	28	39
22	31	42
23	30	44
24	25	40
25	27	39
26	26	42
27	24	41

N	ก่อนการพัฒนา (50)	หลังการพัฒนา (50)
28	29	42
29	32	46
30	28	45
31	29	39
32	26	41
33	25	38
34	31	44
35	32	42
36	30	41
37	27	40
38	29	39
39	30	45
40	24	43
รวม	$\Sigma = 1117$	$\Sigma = 1666$
	$\bar{x} = 27.93$	$\bar{x} = 41.65$
	S.D. = 2.422	S.D. = 2.392

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผศ.ดร. นิคม ตั้งกะพิภพ

อดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ประจำภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ภูวนาท แก้วมณีรัตน์

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน
3. อาจารย์กมล โพธิเย็น

อาจารย์ 3 ระดับ 7
หัวหน้าแผนกหลักสูตรและตำราเรียน
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
วิทยาเขตพณิชยการพระนคร

ประวัติผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางอรศรี จารุไพบูลย์
วัน เดือน ปี เกิด	27 เมษายน 2494
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	69/3 หมู่ 17 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพณิชยการพระนคร

ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2512	ปวช. (เลขานุการ) วิทยาเขตบพิตรพิมุข
พ.ศ. 2514	ปวส. (เลขานุการ) วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ
พ.ศ. 2515	ปม.ธ. วิทยาเขตพณิชยการพระนคร
พ.ศ. 2520	กศ.บ. (ธุรกิจศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2531	ศษ.บ. (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ